

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

Norbert Lichý - role otců v Divadle Petra Bezruče

Norbert Lichy - the role of the father in the Petr Bezruc theatre

Stanislava Hrušková

bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou prací na téma „Norbert Lichý – role otců v Divadle Petra Bezruče“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Tatjany Lazorčákové, Ph.D. a uvedla jsem použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.....Podpis.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce Doc. PhDr. Tatjaně Lazorčákové, Ph.D. za velice trpělivý a laskavý přístup, za veškeré doporučené i zapůjčené materiály a především za čas, který věnovala důslednému čtení a opravě mé práce.

Obsah

1.	Úvod	5
2.	Stručná charakteristika Divadla Petra Bezruče	9
3.	Osobnost Norberta Lichého	13
4.	Norbert Lichý v Divadle Petra Bezruče	20
5.	Herectví a herecké prostředky	30
6.	Job (Příběh prostého člověka)	33
7.	Lakomec	39
8.	Rodinná slavnost.....	45
9.	Závěr	56
10.	Zdroje	59
10. 1.	Literatura.....	59
10. 2.	Prameny	61
	Archivní prameny	61
	Recenze	62
	Videozáznamy	64
	Internetové odkazy a databáze	65
11.	Obrazová příloha	67
	Obrazová příloha č. 1	67
	Obrazová příloha č. 2	69
	Obrazová příloha č. 3	71
12.	Anotace/ Abstract:.....	73

1. Úvod

Tématem předkládané bakalářské diplomové práce je herecká osobnost Norberta Lichého a tři zásadní role otců ztvárněné tímto hercem v Divadle Petra Bezruče v Ostravě. Herec s nezaměnitelným fyzickým i hlasovým projevem je již řadu sezon oceňován za své herectví nejen laickou, ale i odbornou veřejností. Přesto, že na poli umělecké působnosti přesahuje regionální oblast Ostravska, nebyla doposud jeho herecké tvorbě ani životu věnována žádná odborná práce.

Norbert Lichý ztvárnil během svého uměleckého působení v Divadle Petra Bezruče, v rozmezí dvaceti sedmi sezon (1987/1988 až 2013/2014), téměř sto rolí, z čehož přesně dvě desítky tvořily postavy otců a otčímů. V hlavních kapitolách práce se budeme věnovat vybraným rolím, které lze považovat v herecově tvorbě posledních sezon za zásadní, a zaměříme se na jejich popis s přesahem k analýze. Konkrétně se jedná o postavy v inscenacích *Job* (2008), *Lakomec* (2008) a *Rodinná slavnost* (2011). V dramatinizaci románu Josepha Rota *Job – román prostého člověka* Lichý představoval psychologicky propracovanou postavu milujícího a starostlivého otce Mendela Singera. V inscenaci Molièrovy hry *Lakomec* ztvárnil karikaturně a umíněně pojatého Harpagona a v *Rodinné slavnosti*, jejíž scénář vznikl na základě filmu *Rodinná oslava (Festen)* režiséra Thomase Vintenberga, vytvořil bezcharakterního a autoritativně vykresleného pedofila Helgeho. Zmíněným kapitolám

věnovaným konkrétním rolím a jejich interpretaci předchází stručné připomenutí dramaturgického i režijního přístupu k jednotlivým inscenacím, včetně vysledování inspiračních zdrojů v podobě prozaických nebo filmových předloh. Zvolené tři role jsou odlišné především žánrem inscenace a vztahem znázorněných postav ke svým dětem, s čímž souvisí rozličné herecké pojetí role. K bližšímu porozumění charakteru zmíněných dvou postav bylo nutné vycházet i z knižní předlohy Josepha Rota *Job – román prostého člověka*¹ a filmu *Rodinná oslava*² z roku 1998.

Cílem práce je vystihnout a charakterizace stěžejních výrazových prostředků Norberta Lichého, které jsou pro hercův projev dominantní a činí jej jedinečným. Pro analýzu vyjadřovacích prostředků, na základě nichž jsem se pokusila stanovit hlavní rysy hereckého stylu Norberta Lichého, jsem si zvolila několik oblastí, které jsem při popisech jednotlivých hereckých výkonů sledovala. Bylo nutné ujasnit si klasifikaci hereckých prostředků a stanovit ty, které lze v rámci hereckého výrazu považovat za podstatné a stylotvorné. Věnovala jsem se Lichého mimice, gestice a práci s hlasem, které jsou pro jeho hereckou tvorbu dominantními. K popisu pojetí postavy a základních výrazových prostředků, jimiž Lichý disponuje, pomáhá úvodní část bakalářské práce, která je věnována teoretickému vymezení odborné terminologie. Pro postihnoutí

¹ ROTH, Joseph. *Job – román prostého člověka*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1991. 212 s. ISBN 80-7021-073-7.

² VINTENBERG, Thomas. *Rodinná oslava (Festen, 1998)*.

hereckých výrazových prostředků se východisky staly zejména odborné studie Jaroslava Vostrého *O hercích a herectví*,³ *Předpoklady hereckého projevu*⁴ a také Hyvnarova studie *O českém dramatickém herectví*.⁵ Zmíněné texty jsem využila k vymezení pojmu herectví a kritérií hereckého projevu, na jejichž základě autoři studií představují koncept tvorby mnoha významných českých režisérů minulého století a na základě kterých jsou umělcům role přisuzovány. Pro téma práce byla přínosná i publikace Donellana Declana *Herec a jeho cíl*,⁶ která je určena spíše praktickému vzdělávání herců. Podrobněji se odborným pojmům a jejich definicím věnují autoři Patrice Pavis a Petr Pavlovský, kteří se problematikou divadelní terminologie a jejich definic zabývají v teatrologickém slovníku *Základní pojmy divadla*⁷ a *Divadelní slovník*,⁸ z jejichž hesel jsem čerpala při stanovení základních hereckých prostředků.

Podstatná část práce je věnovaná představení osobnosti Norberta Lichého, jeho cestě k profesionálnímu divadlu, připomenutí prvního angažmá v Severomoravském divadle Šumperk i jedné sezoně strávené na Loutkové scéně Státního

³ VOSTRÝ, Jaroslav. *O hercích a herectví*. 1. vyd. Praha: Achát, 1998. 274 s. ISBN 80-902221-7-X.

⁴ VOSTRÝ, Jaroslav. *Předpoklady hereckého projevu*. 1. vyd. Praha: MŠMT, 1991. 143 s.

⁵ HYVNAR, Jan. *O českém dramatickém herectví 20. století*. 1. vyd. Praha: KANT – Karel Kerlický, 2008. 319 s. ISBN 978-80-86970-63-9.

⁶ DONNELLAN, Declan. *Herec a jeho cíl*. Praha: Brkola, 2007. 247 s. ISBN 978-80-903842-1-7.

⁷ PAVLOVSKÝ, Petr a kol. *Základní pojmy divadla*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. 352 s. ISBN 80-7277-194-9.

⁸ PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 2003. 493 s. ISBN 80-7008-157-0.

divadla Ostrava,⁹ ze které herec v rámci této instituce přestoupil do angažmá činoherní scény Divadla Petra Bezruče. Pro dané téma bylo nutné upřesnit charakter Divadla Petra Bezruče a vytyčit několik mezníků, které ovlivnily hercovu kariéru. Důležité informace jsem čerpala z denního tisku, z odborných periodik, kulturních internetových portálů, autopsie několikaletého abonentního diváka i osobního rozhovoru s Norbertem Lichým. V části věnované Norbertu Lichému upozorňuji i na hercovo komponování scénické hudby a uvádím příklady tvorby pro divadlo, rozhlas i televizi. Jelikož se bakalářská práce věnuje Lichého rolím otců ztvárněným v Divadle Petra Bezruče, bylo na místě vymezit zlomové období, v němž začaly role tohoto typu převažovat, a důvod, proč se tak stalo. Události a důležité mezníky z období sezon 1995–2005 v tomto divadle jsou podrobně zdokumentovány v *Almanachu Divadla Petra Bezruče*.¹⁰ Pro analýzy byly využity také audiovizuální záznamy konkrétních inscenací a fotografická dokumentace zapůjčené z archivu Divadla Petra Bezruče.

⁹ Dnešní Divadlo loutek Ostrava, které bylo ve zmíněném období součástí Státního divadla Ostrava.

¹⁰ SUCHÁNEK, Tomáš, SOBALOVÁ, Kateřina. *Almanach Divadla Petra Bezruče 1995-2005*. Ostrava: Divadlo Petra Bezruče, 2005. Neustránkováno.

2. Stručná charakteristika Divadla Petra Bezruče

Ostrava je po kulturní stránce specifickým městem, ve kterém se každoročně koná řada hudebních, filmových a divadelních festivalů či přehlídek (např. Dream Factory,¹¹ Letní shakespearovské slavnosti, OST-RA-VAR¹² atd.). V posledních letech je město označováno za divadelní centrum nejen v kontextu Moravy a Slezska, ale i v celorepublikovém měřítku. Pro divadelní příznivce jsou zde celkem čtyři profesionální divadla s pěti scénami a sedmi soubory. Nejstarším z nich je repertoárové Národní divadlo moravskoslezské, které je zde od roku 1919 a je zaměřeno na tradiční mezigenerační publikum. Divadlo má v Ostravě dvě scény, na kterých působí kromě činoherního souboru také soubory opery i operety, baletu a muzikálu. Vedle Divadla loutek se zaměřením především na nejmenší diváky jsou to dvě činoherní scény, které svou tvorbu směřují k mladému divákovi. Jednou z nich je Komorní scéna Aréna, tou druhou Divadlo Petra Bezruče.¹³ Jeho první aktivity se týkají již poválečného období roku 1945, kdy z amatérské skupiny Kytice vzniklo profesionální Divadlo

¹¹ Dream Factory je každoroční přehlídka činoherního divadla, v jejímž rámci se konají i výstavy, koncerty či filmové projekce. Festival je zaměřen na co nejširší okruh diváků a je pro něj charakteristické využití ostravských industriálních prostor Dolu Hlubina.

¹² OST-RA-VAR je každoročně konaná přehlídka ostravských činoherních souborů, která je určena především divadelním kritikům a studentům divadelních škol.

¹³ Divadlo Petra Bezruče vzniklo pod vedením Karla Dittlera v prosinci 1945.

mladých. Přestože zpočátku byla dramaturgie orientovaná výhradně na dětské publikum, současnou cílovou skupinou je publikum složené zejména ze středoškolských a vysokoškolských studentů¹⁴.

Divadlo Petra Bezruče má charakter komorní činoherní scény se studiovou poetikou projevující se mimo jiné nepravidelnou dramaturgií, tedy důrazem na uvádění nedramatických textů či autorské adaptace, osobnostním herectvím i příklonem k prostorové variabilitě. Jde o generační divadlo, které je důsledně dramaturgicky i inscenačně zacíleno na mladého diváka. V inscenacích můžeme zaznamenat netradiční zpracování v podobě stylizovaných projevů či přiznané divadelnosti s naddimenzovaně pojatou scénografií. U některých inscenací se setkáváme s obsazením herců do rolí proti tradici a očekávání. V repertoáru divadla jsou nabízena nejen klasická díla (*Cyrano*, *Lakomec*), filmové (*Trainspotting*, *Noc bláznů*, *Rodinná slavnost*) i literární adaptace (*Evžen Oněgin*, *1984*, *Pěna dní*), ale i tvorba s regionální tematikou (*Nevěsta*, *Bezruč?!*). Inscenace se hrály, či stále ještě hrají, s velkým diváckým ohlasem a v mnohých případech byly uvedeny v české (*Noc bláznů*, *Prolomit vlny*, *Limonáda*) či světové premiéře (*Nevěsta*, *Správkař*, *Taky fajny synek*). Progresivnost a netradiční režijní postupy při zpracování dramatických textů a scénářů prosazovali umělci šéfové z řad

¹⁴ Původně repertoár tvořily výhradně pohádky a klasické tituly pro školy (*Jak se Honza učil bát*, 1945; *Medvídek Bílé bříško*, 1946; *Broučci* 1947). V současnosti je na repertoáru pouze jedna premiéra pro děti ročně.

režisérských osobností jako například Janusz Klimsza, Jan Mikulášek či Martin Františák, kterého od letošní sezony 2013/2014 vystřídal Štěpán Pácl. V ostravském kontextu je Divadlo Petra Bezruče dynamickou a originální scénou, jejíž soubor spolupracuje nejen s předními českými, ale i s mezinárodními tvůrci. Pozvání inscenovat zde přijali zahraniční režiséři Andrzej Celiński, André Hübner-Ochodlo a Sergej Fedotov.¹⁵ Jak dokládají významná ocenění a hodnocení z festivalů a přehlídek, je divadlo velice úspěšné i v celorepublikovém kontextu.

Zaměříme-li se na poslední sezony, vysledujeme cíleně budovaný profil scény. Pravidelným návštěvníkům je každoročně nabídnut promyšlený program pěti premiér, které v sezoně spojuje konkrétní jednotící rys, jež je představen už v samotném názvu sezony. Například v loňské sezoně 2012/2013, která se jmenovala „*Něžně krutá krutě něžná*“, byla jednotícím prvkem krutost, nebo naopak něžnost inscenovaných témat. Prvním představeným příběhem vzájemné surovosti lidí k židovskému člověku byla dramatisace románu Bernarda Malamuda *Správkař* (2012), která pojednává o šikaně židovského muže, neprávem obviněného z vraždy. K dalším příkladům patří inscenace o křehké i nemilosrdné stránce života v adaptaci románu Borise Viana *Pěna dní* (2012) nebo o pokřiveně nemilosrdném vztahu dcer ke svému otci v inscenaci Shakespearovy tragédie *Král Lear* (2013). V roce

¹⁵ Sergej Fedotov režíroval v DPB svou adaptaci Dostojevského *Idiota* (prem. 15. 2. 2003).

2011/2012 byla uvedena sezona „*Na cestě*“. Tento název představoval zaštiťující téma nejen pro inscenace, ale vztahoval se také k rekonstrukci stávající budovy Divadla Petra Bezruče, během níž soubor působil půl sezony na Alternativní scéně Divadla loutek v Ostravě. Zde byla premiérově uvedena například současná česká hra autora Petra Kolečka *Láska, vole* (2011), která pojednávala o hudebním turné dvou kapel, či v čase cestující *Bluesmeni* (2011) Michala Šandy. Během této sezony měla premiéru i dramtizace románu Emily Brontëové *Na větrné hůrce* (2012), v níž inscenátoři upřednostnili životní putování člověka za pomstou. Během „*Ostré sezony*“ 2010/2011 divadlo uvedlo například inscenaci *Pornohvězdy* (2010), kterou napsali Petr Kolečko, Tomáš Svoboda a Petr Wajsar, nejnovější hru Martina Františáka *Nevěsta* (2011) s hlavními tématy prodejné lásky a jejich důsledků či Shakespearovu tragédii *Romeo a Julie* (2011) s hlavním tématem dlouhotrvající nenávisti dvou znepřátelených rodů.

V posledních sezonách můžeme hovořit o poměrně stabilizovaném souboru s vyrovnaným hereckým potenciálem talentovaných členů (Tereza Vilišová, Sylvie Krupanská, Lukáš Melník, Tomáš Dastlík), ve kterém je Norbert Lichý jedním z nejdéle působících.

3. Osobnost Norberta Lichého

Než se budeme věnovat konkrétním postavám a prostředkům, kterými při jejich interpretaci Norbert Lichý disponuje, považujeme za nutné zmínit všestrannost tohoto herce, jeho profesní začátky a úspěchy. Norbert Lichý se narodil 29. prosince 1964 v Ostravě do umělecky založené rodiny. Matka byla tanečnice a otec více než dvacet let režisérsky i autorsky působil v Divadle Petra Bezruče. Díky svým rodičům se dostal k divadelnímu prostředí poměrně brzy a již od raných let měl možnost navštěvovat zkoušky nových inscenací či pozorovat práci na jevišti i v orchestřišti. V devíti letech začal v Divadle Petra Bezruče hrát dětské role. Poprvé se objevil v inscenaci *Tajemství bílých dveří* anglického spisovatele a dramatika Alana Alexandra Milneho. Jednalo se o večerní představení pohádkového titulu a v závěru se objevil Norbert Lichý v roli prince. Po absolvování základní školy nastoupil Lichý na gymnázium. Během studia se divadelní činnosti nevěnoval a zaměřil se pouze na hudbu, respektive bigbeatovou kapelu Skrat, kterou založil se svými spolužáky. Po maturitě se přihlásil na Janáčkovu akademii múzických umění v Brně, ale nebyl přijat. Přesto v tomto roce nastoupil do divadelního angažmá, a to díky režisérovi Františku Čechovi, který mu nabídl možnost zúčastnit se konkurzu na místo eléva do Severomoravského

divadla v Šumperku.¹⁶ Devatenáctiletému Lichému se tím otevřela možnost přejít rovnou do praxe k profesionálnímu divadlu. S novou sezonou 1984/1985 nastoupil společně s celým jedním absolventským ročníkem Janáčkovy akademie múzických umění. Divadlo sice mělo jeden z nejmenších souborů na oblasti a pro mladé herce nebylo příliš oblíbenou „štací“, ale vzhledem ke skutečnosti, že František Čech byl jediným režisérem, zvalo divadlo ke spolupráci další osobnosti (Václava Martince, Zoju Mikotovou, Pavla Hradila, Vlastimila Pešku). Začínajícím elévům a hercům vznikl ojedinělý prostor pro získání profesionálních zkušeností, protože dostávali hlavní role mnohem dříve, než jak by jim bylo umožněno na větších scénách.¹⁷ Jedním z těchto externích režisérů byl i Vlastimil Peška, který v Šumperku realizoval svou první inscenaci, hru autorské dvojice Jiřího Voskovce a Jana Wericha *Balada z hadrů* (1984), v níž se prosadil v menší roli Norbert Lichý. Už o rok později jej obsadil do jedné z hlavních postav v inscenaci *Goldoniáda* (1986), ve které herec ztvárnil roli sluhy. Režisér Peška měl na Lichého vliv i v oblasti hudby, protože právě díky němu začal Lichý v Šumperku poprvé skládat scénický doprovod k divadelním inscenacím. I přesto, že se hudbě věnoval už dříve, poprvé dostal impulz o své tvorbě více přemýšlet a profesionálně se jí věnovat.¹⁸

¹⁶ Rozhovor s Norbertem Lichým. Pořízen autorkou práce dne 27. února 2013 v Ostravě. Záznam uložen v osobním archivu autorky práce.

¹⁷ LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Divadelní mise Františka Čecha*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 112.

¹⁸ Rozhovor s Norbertem Lichým, cit. 16.

Jednu z prvních velkých hereckých příležitostí dostal Norbert Lichý v inscenaci *Sněhová královna* (prem. 20. 9. 1985), ve které byl režisérem Františkem Čechem obsazen do role Kaje. Z tohoto režisérova kroku je patrné, že i když byl Lichý začínajícím hercem bez odborného školení, nebál se mu režisér svěřit roli jednoho ze dvou čelních představitelů. František Čech si k jedné z Lichého dalších rolí v inscenaci *C. k. polní maršálek* (1986) poznamenal: „*Nebát se sedět u klavíru – je to zajímavé samo o sobě. Pozor – 1. hlášení, pak odkašlat a hlásit – dodělat fór. Vtipnost – jen udržet vnitřní kázeň.*“¹⁹ Z této poznámky soudíme, že režisér herce vedl k důrazu na postoj, k řádu a určité míře vkusu, s jakou má svou roli zahrát. Znaky úspornosti a důrazu na detail můžeme vidět v Lichého herectví dodnes. Při bližším zaměření na jeho herecký styl nalezneme náznakové, ale i účelné jednání, které je patrné ze všech jeho gest i pohybů.

Zkušenosti z angažmá v Šumperku hodnotí Norbert Lichý velmi pozitivně, protože mu bylo umožněno dostat se rovnou do praxe. Stále ale toužil po návratu do rodné Ostravy.²⁰ S koncem divadelní sezony 1985/1986 zpracoval jako hostující autor na Loutkové scéně Státního divadla Ostrava scénickou hudbu k inscenaci režiséra Zdeňka Miczky – *O Palečkovi* (prem. 30. 5. 1986). S novou sezonou 1986/1987 se do Ostravy vrací natrvalo a na Loutkovou scénu přichází do stálého hereckého

¹⁹ ČECH, František. *Inscenace C. k. polní maršálek*. Rukopisné poznámky. Fond: Pozůstalost Františka Čecha. Dokumentační centrum dramatických umění, Filozofická fakulta UP v Olomouci. Přír. č. 497, sign. R 541.

²⁰ Rozhovor s Norbertem Lichým, cit. 16.

angažmá. Ačkoliv byl Lichý ještě na počátku své profesionální dráhy, již zde ztvárnil jednu z prvních rolí otců. Jednalo se o převzatou roli po Vladimíru Břicháčovi, ve které Lichý od 9. října 1986 představoval postavu tatínka krále a loupežníka v Miczkově pohádce *O Palečkovi*. Šlo o stejnou inscenaci, k níž půl roku předtím složil scénickou hudbu. Během sezony byl obsazen do několika vedlejších (postava Matěje v *Krakonošově zahradě*, r. Miroslav Vildman, prem. 8. 2. 1987) i hlavních rolí (Kuba Kubikula ve Vančurově adaptaci *Kubuly a Kuby Kubikuly*, r. Petr Nosálek, prem. 14. 11. 1986) pohádkových příběhů.

V roce 1987 využil Norbert Lichý možnosti přestupu na jinou scénu Státního divadla Ostrava a s novou sezonou přešel do činoherního souboru Divadla Petra Bezruče. Tento krok znamenal, že stejný zřizovatel (Státní divadlo Ostrava) umožnil Lichému návrat do divadla, kde jako herec dětských rolí začínal a kde dlouhá léta působil jeho otec.²¹ Ve stálém hereckém angažmá v Divadle Petra Bezruče ztvárnil Norbert Lichý během období dvaceti sedmi sezon řadu vedlejších i hlavních rolí a několikrát byl nominován i oceněn odbornou kritikou (například Cena Alfréda Radoka pro nejlepší mužský herecký výkon roku 2002 za roli plovárenského mistra Antonína Důry v inscenaci *Rozmarné léto*, Thálie za herecký výkon v hlavní roli Mendela Singera v inscenaci *Job* pro rok 2008 či další nominace na Cenu Alfréda Radoka v roce 2012 za roli Helgeho v *Rodinné slavnosti*). Mimo Divadlo Petra Bezruče herec

²¹ Tamtéž.

účinkuje v Komorní scéně Aréna (role Dodge ve hře Sama Sheparda *Pohřbené dítě*, r. Janusz Klimsza, prem. 6. 10. 2007) a Národním divadle moravskoslezském (role vodníka Čochtana v muzikálu Jiřího Voskovce a Jana Wericha *Divotvorný hrnec*, r. Lumír Olšovský, prem. 6. 10. 2011).

Kromě profesionálního hereckého působení se Lichý i nadále věnuje skládání hudby. Jako autor scénické hudby se uplatňuje nejen v inscenacích své domovské scény, ale také v Národním divadle moravskoslezském, olomouckém Moravském divadle (inscenace režiséra Karola Suszky *My se vlka nebojíme*, prem. 28. 6. 2011), či v Divadle Šumperk (inscenace *Eskymo je Welzl*, r. Martin Františák, prem. 18. 9. 2010). Z hudební oblasti stojí za zmínku i produkce pro Českou televizi (např. v roce 2001 hudba k dramatickému příběhu z prvních dnů válečné okupace - *Byla láska...*).

Vedle hudební a divadelní tvorby se Norbert Lichý prosadil také jako filmový a televizní herec vedlejších a epizodních rolí v celovečerních filmech, pohádkách (*Císař a tambor*, *O ztracené lásce*) i seriálech (*Kriminálka anděl*, *Cesty domů*, *4teens*). Z filmové tvorby můžeme jmenovat tři významnější snímky z posledních let. Prvním je Renčova adaptace románu Josefa Koptý *Hlídač č. 47* (2008), která získala pět nominací na Českého lva. Dalším je celosvětově úspěšné zfilmování příběhu Lidic režiséra Petra Nikolajeva, v němž Norbert Lichý představoval starostu města. *Lidice* (2011) obdržely pět nominací na Českého lva a byly vybrány radou

Europen Film Awards do dvacátého čtvrtého ročníku soutěže. Jedním z posledních u nás i v zahraničí uvedených filmů, ve kterém Lichý hrál, bylo *Ve stínu* (2012). Snímek režiséra Davida Ondříčka získal devět Českých lvů a byl vyslán do souboje o americkou cenu Akademie filmového umění (Oscar). Jak je z těchto příkladů patrné, spolupráce Norberta Lichého s renomovanými režiséry v okruhu filmové tvorby není zanedbatelná, a svědčí tak o jeho výrazné herecké osobnosti a uměleckých kvalitách, na základě kterých si jej tvůrci filmů vybírají. Důležité je také podotknout, že pro umělce z mimopražského divadla se filmová a televizní oblast stává příležitostí, jak se dostat do povědomí širší veřejnosti.

Vedle zmíněných filmových a televizních rolí můžeme jmenovat i Lichého umělecké působení v Českém rozhlase. Režijně připravil například pětidílnou lidovou baladu *Krůpěje noci* (2008) a hudební doprovod složil pro pohádku *Jak Pindín a Drakotluk zápasili s drakem* (1998). V režii Radovana Lipuse Lichý účinkoval v románové četbě na pokračování *Zepřej se táty* (2010, 2012) či v *Almě a Gustavovi* (2012). Pod vedením režisérské osobnosti Jana Antonína Pitínského se podílel na rozhlasové adaptaci současného rakouského dramatika Klause Händla (*Divoši*) *Muž se smutným očima* (2008). Norbert Lichý interpretoval i stejnou roli z inscenace Divadla Petra Bezruče *Bezruč?!* (2010, r. Martin Františák) a pro audio podobu *Evžena Oněgina* (2008, r. Jan Mikulášek) namluvil part vypravěče. Právě v tvorbě pro rozhlas lze ocenit Lichého

akustické výrazové prostředky, především práci se silou hlasu, tónem, melodií, tempem, rytmem i zabarvením hlasu. Výjimečný hlas Norberta Lichého můžeme zaznamenat také v České televizi, v níž se herec uplatnil při namlouvání dokumentárních filmů a sérií natočených ostravským televizním studiem (*Sloužil jsem ve wehrmachtu, Dopisy z cely smrti, Mlynáři od Babic*).

Z tohoto nemalého výčtu dalších aktivit soudíme, že Norbert Lichý nepatří k opomíjeným hercům. Přestože žije a pracuje převážně v Ostravě, svou tvorbou přesahuje lokální oblast. Televizní, filmové a rozhlasové postavy neztrácejí nic z hercova plastického projevu, kterým dokáže vyjádřit momentální stav postav.

4. Norbert Lichý v Divadle Petra Bezruče

Norbert Lichý nastoupil do Divadla Petra Bezruče s počátkem sezony 1987/1988. Již v září byla uvedena v režii hostujícího Vlastimila Pešky premiéra hry dramatika Josefa Kovalčuka *Ondráš aneb Komédie o strašlivém mordu ve Sviadnovské hospodě L. P. 1715* (19. 9. 1987). Stejný režisér, se kterým herec spolupracoval už v Šumperku, jej nyní obsadil do vedlejší postavy Odpovědníka III. Role v dalších inscenacích byly také pouze vedlejší (například jeden z členů chóru v inscenaci *Báj*, Melchior v *Procitnutí jara* či přespolní řezník v *Soudném dni*). Až v sezoně 1990/1991 dostal ve hře Saši Lichého *Fanfán Tulipán* (r. Jaromír Staněk, 9. 3. 1991) hlavní roli Fanfána Tulipána. Od této chvíle byl do ústředních postav obsazován s téměř roční pravidelností (role Dannyho Smiřického v inscenaci *Mirákl, politická detektivka, 1991*; ženicha v Brechtově *Maloměšťákově svatbě, 1993* nebo rozhodčího ve *Venušině chomoutu aneb Kudlanka v ringu, 1994*).

Od sezony 1987/1988 do sezony 2013/2014 Lichý v Divadle Petra Bezruče ztvárnil přesně devadesát pět rolí.²² Ve výčtu se zaměříme pouze na ty, v nichž představoval otce. Volíme tak proto, že role otců začal ztvárňovat poměrně brzy a v posledních několika sezonách je do těchto postav obsazován

²² Poslední počítanou rolí je postava Sládka v inscenaci *Audience* (prem. 16. 11. 2013, r. Štěpán Pácl).

stále častěji. Jedná se o táty pyšné na své děti, pěstounské otce, či postavy mužů, kteří se poprvé setkávají se svými potomky až v průběhu hry. Ačkoliv herec nemá ještě ani padesát let, dohromady i s letošní sezonou ztvárnil celkem dvě desítky takových postav. Prvního otce hrál Norbert Lichý již ve svých třiceti letech a jednalo se o dětské představení inscenace *Jak měl Rumcajs Cipíska* (prem. 24. 3. 1995, r. Otakar Prajzner). Další obsazení přišlo o dva roky později s uvedením hry Tracyho Lettse *Zabiják Joe* (r. Josef Janík, prem. 28. 11. 1997). Rok poté ztvárnil vodníka, otce Rusalky, v inscenaci *Zpívání o Rusalce* (r. Miloslav Čížek, prem. 9. 10. 1998). Herecky významná role přišla až s postavou Claudius v Shakespearově *Hamletovi* (r. Jiří Jousek, prem. 15. 10. 1999). Ačkoliv Claudio je Hamletův strýc, po smrti svého bratra si bere za ženu Hamletovu matku Gertrudu a usedá na trůn coby nový král a v podstatě i Hamletův otčím. Inscenace se u diváků setkala s velkým ohlasem a od své premiéry v roce 1999 až do dubna 2002 měla celkem šedesát sedm repríz. Herec představil postavu jako suveréna s jasným postojem, „*který svůj strach skrývá za žoviální nabubřelostí*“.²³ Claudia hrál Lichý jako věčně podaného padoucha, který už jen svou pouhou přítomností na jevišti nahání hrůzu. Jednalo se o složitě vystavěnou postavu, která dávala herci možnost předvést psychologicky propracovaného bezpáteřního zloducha. Tvrzení dokládá například úryvek z recenze Aleny Urbanové: „*Claudius Norberta*

²³ MACHALICKÁ, Jana. Hamlet. *Lidové noviny*, 6. 3. 2000, s. 16.

*Lichého není nijak jednoduchý padouch. Bez skrupulí, schopný všeho, mimo jiné ovšem také schopný vládnout. Energický, rychle myslící a kombinující, rozhodný. Mizera, ale osobnost.*²⁴
Za herectví v této roli byl Lichý nominován v kategorii Mužský herecký výkon roku 2000 na Cenu Alfréda Radoka.

V roce 2001 byla uvedena hra autora Carla Gozziho *Zamilovaní ptáci* (prem. 26. 1. 2001, r. Pavel Palouš), v níž Norbert Lichý představoval Truffaldina. Pár měsíců poté přišla na dlouhou dobu poslední role otce v inscenaci *V tureckém zajetí aneb plodná lásky snaha* (prem. 7. září 2001, r. Michal Przebinda). V témže roce se uměleckým šéfem Divadla Petra Bezruče stává režisér Janusz Klimesza a Lichý po celé období příštích dvou sezon nebyl do rolí otců obsazován. Období berme jako zlomové, jelikož poté se četnost takových rolí násobí. Onen zlom nastává především vlivem průběžného omlazování souboru v průběhu sezon 2002/2003 až 2004/2005. V souvislosti s proměnou věkové struktury v souboru odcházeli osvědčení herci do jiných divadel (například Miluše Hradská, Josef Kaluža, Vítězslav Kryške, Jan Odl atd.) a do souboru přicházeli, téměř s pravidelností každé nové sezony, mladší herci (například Jan Plouhar, Filip Čapka, Ivana Stejskalová, Tomáš Dastlík, Lukáš Burian, Tereza Vilišová, Viktor Dvořák, Michal Marek a Jan Vlas).²⁵

Po období zmíněných dvou let sice Norbert Lichý neztvářnil žádnou postavu otce, přesto můžeme jmenovat

²⁴ URBANOVÁ, Alena. Ve Víru Hamletů. *Divadelní noviny* 9, 1999, č. 17, s. 2.

²⁵ SUCHÁNEK, SOBALOVÁ, cit. 10.

několik významných rolí, které herci přinesly úspěch v podobě nominací a ocenění. Jednalo se například o postavu plovárenského mistra Antonína Důry v *Rozmarném létě* (r. Ondřej Spišák, prem. 11. 1. 2002). Inscenace získala Cenu Alfréda Radoka v kategoriích: nejlepší inscenace roku, mužský herecký výkon roku (Norbert Lichý) a v kategorii scénografie roku. Příklad ocenění dokládá, že právě Lichého herecký výkon byl výrazný. Bohužel v kritikách není reflexi herectví věnováno mnoho prostoru. Jedná se pouze o shrnutí jednou větou, která vyzdihla Lichého bytí na scéně, jak se dočteme například v recenzi Ladislava Vrchovského: „*Všem hereckým výkonům opět kraluje Norbert Lichý v roli mistra plovárenského Antonína Důry.*“²⁶ Další významnou inscenací, která Lichému přinesla nominaci na Cenu Alfréda Radoka v kategorii mužský herecký výkon roku 2003, byla adaptace Dostojevského *Idiota*, ve které představoval postavu Parfena Semjonoviče Rogožina. V režii hostujícího Sergeje Fedotova měla premiéru 15. a 16. února 2003 a byla divadelními kritiky zvolena 2. až 3. nejlepší inscenací roku Cen Alfréda Radoka. V anketě Divadelních novin se umístila na 3. místě a byla uvedena na několika divadelních festivalech. Kritik Vladimír Just ji označil za vrchol přehlídky OST-RA-VAR. O Lichém se vyjádřil, že „*je Rogožin, jakého české jeviště dlouho nezažilo: žádný „ruský“ rozevlátý bohém, ale věcný, neotesaný buran, dobrodruh, který přišel k penězům a utratil by je nejspíš někde v herně – nebýt smrtícího zásahu očí fatální ženy, Nastasii*

²⁶ VRCHOVSKÝ, Ladislav. U Bezručů hřeje rozmarné léto v režii Ondřeje Spišáka. *Moravskoslezský deník*, 16. 1. 2002, s. 12.

Filipovny".²⁷ Ladislav Vrchovský Lichého podání Rogožina popisuje jako „ztělesnění tragicky stravující vášně“.²⁸ Z těchto příkladů je patrné, že Antonín Důra a Rogožin se v tomto období stali jeho nejvýraznějšími postavami. V obou případech, se znalostí dramatických postav, tak lze usuzovat z dominantního výrazu, lakoničnosti, jisté úspornosti a nepřexponovanosti Lichého hereckých prostředků.

Už v následující sezoně 2004/2005 bylo uvedeno drama Larse Noréna *Chaos je sousedem Boha* (r. Josef Janík, prem. 10. 12. 2004). Inscenace pojednávala o napjatých mezigeneračních vztazích a Lichý ztvárnil otce Ernsta, závislého na alkoholu. I zde, dle recenzí, předvedl herec mimořádný výkon, ve kterém byl poznat jeho osobitý styl. „Především Norbert Lichý znovu potvrzuje své kvality a jeho naprosto excelentní výkon dává za pravdu všem těm, kteří o něm tvrdí, že je jedním z nejlepších činoherních herců u nás, byť zašitý někde tam v té Ostravě. Se svou postavou si pohrává, karty odhaluje postupně a v náznacích či lehkých natuknutích obohacuje osobnost otce o nové roviny. Notorického alkoholika hraje bez zbytečných klišé, jež pijáky doprovází, a je ve svém projevu neuvěřitelně autentický a přesvědčivý.“²⁹ Odborné reflexe dokládají, že inscenace o rozpadu vztahů dala Lichému prostor

²⁷ JUST, Vladimír. Ostrava jako divadelní fenomén – Poznámky k Ostravaru 2003. *Literární noviny* 14, 2003, č. 15, s. 12.

²⁸ VRCHOVSKÝ, Ladislav. Kultovní kníže Myškin chodí po jevišti Divadla Petra Bezruče. *Moravskoslezský deník*, 18. 2. 2003, s. 19.

²⁹ VLASKUDIS, Dimitrios. 2004. *Chaos je sousedem boha – hutné drama o rozpadu jedné rodiny*. [online] OstravaBlog, [cit. 24. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://ostravablog.cz/kultura/divadlo/chaos-je-sousedem-boha-hutne-drama-o-rozpadu-jedne-rodiny/>>

pro představení své schopnosti civilního hereckého projevu, kterým s naprostou suverenitou podává uvěřitelný obraz člověka v krajní životní situaci. Lichého plastické ztvárnění Ernsta potvrzuje i recenze Jiřího P. Kříže, ve které mluví o jedné „...z věrohodných, alkoholem na molekuly rozložených postav společenského outsidera.“³⁰ Další postavy otců představoval v dramatisaci příběhu Oscara Wilda *Strašidlo cantervillské* (r. Jakub Maceček, prem. 14. 5. 2005) a *Syn. Zima* (r. Jan Antonín Pitínský, prem. 25. 11. 2005). V inscenaci *Hypermarket* (r. Janusz Klimsza, prem. 19. 1. 2007) byl obsazen do role Petra, který zabil svou dceru. Psychologicky vystavěná inscenace dala Lichému velkou hereckou příležitost vytvořit obraz zarytého špeha. Herec si v ní našel stěžejní prvky, které dokázal představit divákům. Dokládá to například recenze Ladislava Vrchovéského, v níž píše o strachu, který postava hlídače Petra vyvolávala. „Divákům jde často mráz po zádech, když přesně a výstižně ztělesňuje charakter lidské zrůdy, notorického slídila a udavače schopného zabít každého kolem sebe...“³¹ Další roli otce dostal i v Shakespearově tragédii *Mackbeth* (r. Martin Františák, prem. 23. 3. 2007) a hře Patricka Marbera *Don Juan v Soho* (r. Jiří Havelka, prem. 23. 5. 2008). Prostor pro psychologické propracování postavy přinesla Norbertu Lichému až inscenace *Job*, dramatisace románu rakouského autora Josepha Rotha (r. Martin Františák, prem. 10. 10. 2008),

³⁰ KŘÍŽ, Jiří P. Rodina není oázou klidu. *Právo*, 14. 1. 2005, s. 11.

³¹ VRCHOVSKÝ, Ladislav. *Hypermarket* u Bezručů vážně varuje. *Moravskoslezský deník*, 27. 1. 2007, s. 15.

za kterou získal cenu Thálie v kategorii nejlepší mužský herecký výkon pro rok 2008. V inscenaci ztvárnil tatínka Mendela Singera, na popis Lichého herectví s přesahem k analýze se zaměříme v samostatné kapitole. Jedna kapitola je věnována i Lichého roli skrblivého otce Harpagona v Moliérově *Lakomci* (r. Zdeněk Dušek, prem. 28. 11. 2008). Rok po premiéře *Lakomce* byl herec obsazen do inscenace *Divoká kachna* (r. Jan Mikulášek, prem. 9. 10. 2009), v níž představoval starého tatínka Werleho, a do role „taťky“ Jendy v uvedení Pokorného hry *Tatka střílí góly* (r. Martin Františák, prem. 27. 11. 2009). Ačkoliv se další hra *Pornohvězdy* (r. Tomáš Svoboda, prem. 24. 9. 2010) odehrávala v prostředí porno průmyslu a Lichý v inscenaci představoval postavu faráře Matouše a producenta, udělali i z této postavy autoři (Petr Kolečko, Tomáš Svoboda a Petr Wajsar) otce. Lidsky bezcharakterního a citově prázdného Helgeho ztvárnil Lichý v inscenaci zpracované dle filmu Thomase Vintenberga *Rodinná slavnost* (r. Martin Františák, prem. 21. 1. 2011). Jeho role bývá označována za jednu z nejlepších a herecky nejnáročnějších rolí za několik posledních sezon a blíže se jí budeme věnovat v samostatné kapitole. Zatím poslední role otců představoval Norbert Lichý ve dvou Shakespearových hrách. Jednalo se o inscenaci *Zkrocení zlé ženy* (r. Zdeněk Dušek, prem. 11. 5. 2012), ve které se v roli bohatého měšťana z Padovy, pana Battisty Minola snaží provdat své dvě dcery Biancu a Kateřinu. O vztah dcer k otci jde i v inscenaci *Král*

Lear (r. Jiří Pokorný, prem. 1. 2. 2013), v níž interpretoval postavu Leara.

V průběhu dvaceti sedmiletého angažmá v Divadle Petra Bezruče vytvořil Norbert Lichý přesně dvacet rolí otců, přičemž od roku 2004 zaznamenáváme nárůst typu těchto postav. Můžeme to přičítat nejen vyzrálosti jeho herectví, ale také složení souboru a hercově fyzickému vzhledu. Dle fotografií z představení *Ondráš aneb Komedie o strašlivém mordu ve Sviadnovské hospodě L. P. 1715* (prem. 19. 9. 1987) byl Lichý štíhlého mladického vzhledu s prostým a nevinným výrazem ve tváři. Postupná proměna zevnějšku se pochopitelně odrazila v častějším obsazování herce do postav mužů středního i pokročilého věku. Hercova postava výrazně zmohtněla, a proto mu dramaturgové a režiséři stále častěji přisuzují typy otců například autoritativního charakteru (Harpagon v *Lakomci*, Helge v *Rodinné slavnosti*), který vyčteme z obličeje, gest i postoje těla interpretované postavy. Právě tyto výrazové prostředky jsou na Lichého umělecké tvorbě jedinečné a působí zcela přirozeně a věrohodně. V jeho ztvárnění rolí vidíme promyšlené jednání plné úsporných pohybů, drobných posunků či pouze výraznější mimiky tváře. „Na pozadí takového principálně úsporného projevu se také stává tím významnější pečlivě volené „zlidšťující“ drobné gesto, které v daném případě neslouží „psychologizaci“ hereckého projevu, ale individualizaci obecného obrazu hrdiny.“³² Například v úvodním výstupu

³² VOSTRÝ, cit. 3, s. 23.

Norberta Lichého, coby otce Helgeho z *Rodinné slavnosti*, působí i obyčejné upravování oděvu a zapínání manžetového knoflíčku jako obraz ze života běžného člověka, který se chystá na oslavu svých narozenin. Jeho jednání je umírněné, civilní a herecký projev není nějak nápadně emocionální. Emocionálně se chová pouze v psychicky vypjatých momentech, kdy párkrát například důrazněji promluví, či hlasitě zakřičí. S jeho projevem souvisí také občasná improvizace, kterou v některých inscenacích uplatňuje. Nejedná se o hercovu snahu pobavit diváka za každou cenu, ale o účelné zacházení s rolí. Improvizaci Lichý uplatňuje například ve chvílích, ve kterých drobná odbočka z textu role neškodí. Například při ztrátě truhly s penězi mluví herec coby Harpagon o prohledání celé Ostravy a jmenuje jednotlivé lokality města (Fifejdy, Svinov atd.), až dojde i na zoologickou zahradu se slonem. Tuto improvizaci si Lichý neodpustil ani při hostování v Olomouci, kdy stejně pohotově zmínil Svatý Kopeček a tamní zoologickou zahradu i s žirafou. Takovéto mírné vybočení z přesného plánu působí v dramatické situaci uvolněně a originálně.

Na závěr kapitoly o Norbertu Lichém v Divadle Petra Bezruče uvedme hercovo vlastní shrnutí působnosti v souboru a názor na role, do kterých je obsazován: *„Dneska jsem tady doajénem. Kolem samí mladí... Je to krásné, ale?, není to brzy být už ve čtyřiceti... Vždycky jsem si myslel, že tohle divadlo neopustím. Předčasně zestárnout tady ale nemíním. Jasně, že asi*

*zůstanu. To je právě ten OSUD.*³³ K divadlu má herec citový vztah zejména proto, že zde dlouhodobě umělecky působili jeho rodiče a byl díky tomu v mládí obsazen do několika dětských rolí. Proto Divadlo Petra Bezruče bere za osudové. *„Můj táta byl jeden ze zakládajících členů, v divadle byla i moje máma, do tohoto divadla jsem chodil už jako malý kluk, hrál jsem tu i pár dětských rolí.*³⁴

³³ SUCHÁNEK, SOBALOVÁ, cit. 10.

³⁴ Tamtéž.

5. Herectví a herecké prostředky

Herectví má svůj zrod ve vrozené potřebě člověka napodobovat, přičemž onu nápodobu neboli mimesis definujeme jako předvádění reality uměleckým dílem. Podle Petra Pavlovského takto můžeme konat buď přímým postupem, kdy napodobujeme divadlem, nebo nepřímým postupem, kdy přednášíme například pouhým verbálním vyprávěním. „*Herectví je umělecká tvůrčí činnost. Podílí se rozhodujícím způsobem na vzniku a existenci každého divadelního artefaktu. Pod slovem herectví lze rozumět i profesi, povolání.*“³⁵ Zaměříme-li se na herectví jako profesi a její začlenění do provozu divadelního souboru, musíme zohlednit několik kritérií, na jejichž základě jsou herci do rolí obsazováni. Jde o vrozené vlastnosti, které se nedají nijak výrazně ovlivnit. Příkladem může být fyziognomie, pod kterou chápeme vzhled, tělesnou konstrukci, výšku a případně věk. Interpret však může být do své role obsazen záměrně proti tomuto předpokladu, kterému odpovídají obecné i tradiční představy o vzhledu postavy (obsazení ženy do mužské role či mladého muže do postavy starce a naopak). Dalším důležitým faktorem jsou herecké prostředky, kterými aktér na jevišti disponuje a s nimiž se v průběhu svého života učí pracovat a postupně je zdokonalovat. Jsou velice výrazným

³⁵ PAVLOVSKÝ, cit. 7, s. 111-112.

prvkem, na jehož základě můžeme reflektovat schopnosti i techniku projevu. Při popisu Lichého herectví v jednotlivých inscenacích pro nás budou stěžejními, a proto si podrobněji představíme jednotlivé druhy. Pro jasný přehled všech prostředků je můžeme kategorizovat do několika skupin a podskupin. Podle způsobu vnímání (auditivně – sluchem, nebo vizuálně – zrakem), se dělí na akustické a optické. Akustické hlasové prostředky, kterými herec disponuje, dále rozdělujeme na jazykové, jež jsou spojovány s řečí nebo přednesem, a nejazykové, ke kterým patří ostatní zvuky hercem vydávané (smích, pláč, křik apod.). V hlasovém projevu plní nejazykové prostředky marginální funkci. Při hlasovém vyjádření herec pracuje se silou hlasu (expirace), dále se zabarvením hlasu (neboli timbre) a intonací, pomocí které mění tón, melodii, tempo a rytmus svého projevu. V neposlední řadě rozlišujeme prostředky, které souvisejí s pohybem herce po scéně a které mají zástupné, nebo doplňující poslání (luskání prsty, tleskání, zvuk kroků apod.). Vizuální prostředky členíme do tří podskupin. První tvoří mimika aktéra, která je nositelem významů akce jednání. Druhou je gestika a poslední podskupinu zahrnují postojové prostředky, jež mají schopnost stupňovat intenzitu projevu, protože udávají tempo i rytmus.³⁶

Hierarchie užívaných prostředků se určuje v závislosti na divadelním druhu či žánru. Například pro činoherní herectví komorní scény Divadla Petra Bezruče jsou mimické a gestické

³⁶ Tamtéž.

vyjadřovací prostředky důležitou součástí hercova projevu. Jedná se o malou scénu, jeviště je v bezprostřední blízkosti publika. V řadě inscenací je navíc tento prostor přebudován na prostor arény (*Noc bláznů*) nebo mola (*Král Lear*). V některých inscenacích jsou herecké akce disponovány pod jeviště, do prostoru před první řadou diváků (*Job*). Za využití těchto postupů vidí i divák z poslední řady na detaily hercovy práce s mimikou. Právě mimikou a gestikou se budeme zabývat při popisu hereckých výkonů Norberta Lichého ve vybraných třech inscenacích (*Rodinná slavnost, Lakomec a Job*) Divadla Petra Bezruče v Ostravě. Tyto prostředky jsou pro herce Norberta Lichého dominantní a jejich užívání činí Lichého herectví osobitým a nezaměnitelným.

6. Job (Příběh prostého člověka)

V inscenaci *Job* režiséra Martina Františáka (prem. 10. října 2008) byl Norbert Lichý obsazen do role Mendela Singera - otce, manžela a později člověka zkroušeného osudem, který je zoufalý ze ztráty rodiny a z osamělého života v cizím světě. Za herecké ztvárnění této postavy byl Norbert Lichý oceněn cenou Thálie v kategorii nejlepší mužský herecký výkon pro rok 2008.

Inscenace *Job*, s podtitulem *Příběh prostého člověka*, byla první premiérou „*Nebeské sezony*“ 2008/2009 a vznikla na základě dramatisace románu Josepha Rotha. Dramaturgyně Marta Ljubková se snažila zejména o zachycení obecných rysů a životních zážitků, jakými jsou například osamělost, touha, víra a naděje.³⁷ Josepha Rotha charakterizovala Marta Ljubková jako autora s výraznou vizualitou svého světa, který je založen na silné barevné metaforice. Rozmanitost barev, vůní a zvuků³⁸ je vidět i v samotné inscenaci. Z několika vrstevnaté struktury děje a množství postav, které se v románu vyskytují, vybrala pouze ty, co bezprostředně souvisejí s rodinou a dějovým posunem. Vynechala popisování bídy, která byla v románu představena průběžným zdražováním sazeb kočího za cestu

³⁷ JIROUŠEK, Martin. Job nabídne drama člověka. *Mladá fronta Dnes*, 10. 10. 2008, s. [C]5.

³⁸ Tamtéž.

do města či závislostí na alkoholu, jehož prostřednictvím se vedlejší postavy snažily na chudobu zapomenout. Divákovi je na jevišti předkládán emocionální svět hlavních postav v nejrůznějších rovinách, představený na příběhu života ruské židovské rodiny odcházející před druhou světovou válkou do Ameriky. Hlavou rodiny je Mendel Singer, který je se svým chudým životem ruského učitele smířen. Se ženou Deborou (Zdena Przebindová) žijí skromně a vychovávají tři děti – Mirjam (Sylvie Krupanská), Šemarju (Tomáš Dastlík) a Jonáše (Tomáš Krejčí). Rodinný klid naruší narození postiženého syna Menuchima (Lukáš Melník), který neumí ani chodit ani mluvit. Od této chvíle nastává zlom a jejich život se pro všechny členy rodiny stává těžším. Společnost kolem se také mění a i ostatní děti na tyto výzvy reagují. Krásná Mirjam nachází zalíbení v kozácích a Jonáš by se nejraději viděl u armády. Jediný Šemarja není nadšený z blížící se branné povinnosti. Proto jej Debora vykupuje u lichváře z vojny a syn odchází ze země. Po čase navštíví rodinu anglicky mluvící muž Mac (Jan Vápeník), který přináší od Šemarji zprávu, že se oženil, žije v USA a daří se mu dobře. S dobrými zprávami nabízí celé rodině možnost přestěhovat se za synem a k pozvání připojuje lodní lístky. Pro stále větší problémy s Mirjam rodina pozvání přijímá. Z tohoto rozhodnutí také plyne, že Menuchima musejí nechat u známých, jelikož by cestu nezvládl a byl by pro rodinu přítěží. Po příjezdu do Ameriky se seznamují s Šemarjovou ženou Fegou (Markéta Haroková) a poznávají synův úspěšný pracovní život. Rodina si

zde, až na Mendela, zvyká a Mirjam plánuje svatbu s Macem. Z domova přicházejí zprávy, že se Menuchim uzdravil. Mac se chystá opět na cestu do Ruska, aby Menuchima k rodině přivezl. Jejich plány a naděje zkomplikuje první světová válka, která vypuká v Evropě. Šemarja odchází na frontu, ze které se bohužel nevrátí, Debora ze žalu umírá a Mirjam končí v psychiatrické léčebně. Veškeré naděje na lepší rodinný život se Mendelovi rozplynuly a stává se z něj životem zkroušený člověk. Ve své beznaději se upíná na myšlenku návratu do Ruska a města Cuchnova, kde by hledal svého syna Jonáše, ve shledání s Menuchimem už ani nedoufá. V samém závěru děje přijíždí do Ameriky za otcem Menuchim, který má novou identitu a kariéru úspěšného hudebního skladatele Alexeje Kossaka. Až po tomto shledání nachází Mendel duševní klid.

Inscenace je pro výrazný dějový posun v časoprostoru členěna do dvou základních částí. Během první části se vše odehrává v Rusku. Poznáváme skromné prostředí Mendelova domu, které je scénograficky představené bílými stěnami světnice. V druhé půlce inscenace (po příjezdu do Ameriky) jsou stěny nahrazeny průhlednými plexiskly a barevnými neony, což představuje pokrokové prostředí moderní země, ve které se Mendel cítí nepřírozeně. Jeho úcta k tradici a nesmiřitelný postoj s moderním světem je patrný také z hercova kostýmu. Celá rodina nosí šaty dle poslední módy, pouze otec nepodléhá tlaku okolí a zůstává ve svém tradičním černém kabátě, vestě s bílou košilí a černých kalhotách.

Režisér Martin Františák inscenaci charakterizuje jako „příběh nabitý emocemi, při kterém se budou diváci bát, ale i smát. Je to příběh o strachu rodičů o děti a o tom, že i v dnešní době se zázraky mohou dít...“³⁹ Stěžejním tématem je nejen rodina a vztahy, ale především zkouška víry. Už samotný název *Job* odkazuje k biblické postavě Jóba a příběhu ze starozákonné knihy, která pojednává o spravedlivém a bohabojném muži. Když Bůh dovolil Satanovi, aby si jeho věrnost vyzkoušel, Jób obstál a za věrnost byl odměněn bohatstvím a požehnáním. Mendelova víra také překonává mnoho překážek a těžkostí (odchodem do Ameriky ztrácí majetek, později i rodinu – stejně jako Jób), ale v samém závěru přichází nová naděje v podobě návratu uzdraveného syna Menuchima.

I když zejména v první části působí Mendel přísně a stroze, je jeho láskyplný vztah k rodině patrný z několika ryzích citových scén. Po přestěhování se z něj stává osamělý člověk, který je ve světě neonů ztracen. Mendelovo neštěstí vyznívá zejména v monolozích, ze kterých je patrné také vytrácení víry a přicházející zoufalství. „*Monology dávají divákovi přístup do prožívání člověka osamělého, vytrženého z kořenů svého domova a jistot, které pro něj představovala celistvá (i když chudobná) rodina a víra ve spravedlnost boží. Především výstupy, v nichž Singer promlouvá s Bohem anebo trpí*

³⁹ HONUS, Aleš. U Bezručů zahájí sezonu příběhem Job. *Právo*, 10. 10. 2008, s. 12.

*v záchvatech pochybností o své víře, disponují mimořádnou působností.*⁴⁰

Norbert Lichý vytváří svou postavu ve dvou odlišných polohách. V první polovině inscenace je jeho Mendel Singer živočišný, razantní, přímý a rozhodný v hlase i jednání. Vnitřní klid a jistota zakotvená v rodině i tradicích jsou vyjádřeny neokázalostí projevu postavy a minimalistickým pohybem po jevišti. Herec převážně stojí v pozadí, případně mechanicky přechází po jevišti. V druhé polovině je centrum pozornosti zaměřeno na osudy Mendela Singera. Mendel je dobráckého vzhledu, ale vyznívá jako zcela zlomený a životem zkroušený člověk. Herec převážně sedí, při monolozích mluví tlumeně nebo pomalu přechází po jevišti. V pasáži, ve které vypráví o životě, vyjadřuje pocity postavy klidně a s důrazem v hlase. Po jednom z dalších výrazných monologů o ztrátě víry se Mendel snaží spálit svou modlitební knížku. Při tomto „pálení Boha“ jej od rouhání zachraňují kamarádi, kteří jeho neuvážený čin zastaví. Mendel jim vysvětluje, jak to bylo s jejich odjezdem do Ameriky i synem Menuchimem. Při této replice Lichý obchází lavičku, kde sedí Mendelovi přátelé. Minimum pohybu opět svědčí o tom, že všechny pocity i beznaděj postavy dokáže věrohodně reprodukovat pouze tempem řeči, napětím v hlase a úsporným pohybem po jevišti. Singer se stává stále zoufalejším a po ukončení války plánuje cestu do Ruska. V rozhodnutí jej

⁴⁰ MENCLEROVÁ, Kateřina. 2009. *Joseph Roth – Job* [online]. Nekultura [citováno 30. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.nekultura.cz/divadlo-serial-mimoprazsky-rozcestnik/joseph-roth-job-divadlo-petra-bezruce.html/>>

utvrdí *Menuchimova píseň* od nového skladatele Alexeje Kossaka, který jej sám později vyhledá. Lichý se v tomto okamžiku tváří překvapeně a zaujatě naslouchá Kossakově vysvětlení své návštěvy. Z hercovy mimiky a gest jsou patrné rozpaky, tempo řeči naopak svědčí o duševní úlevě ze setkání. Lichý pouze obchází stůl a poté si k němu usedá. Při zjištění, že Menuchim a Alexej Kossak jsou tytéž osoby, Lichý coby Mendel Singer s hrdostí i překvapením vstává, aby si vzápětí mohl pod tlakem dojetí sednout. Na tváři vidíme úsměv značící radost, z rozpačitých gest můžeme rozpoznat dojetí a v hlase navracející se postupnou rozhodnost. Herec zvedá hlavu a očima hledí vzhůru. Z gesta a držení těla je patrné postupné vytrácení beznaděje i nejistoty a navrácení Singerovy víry. Drobný úsměv na jeho rtech značí spokojenost ze šťastného shledání.

Norbert Lichý hraje skromného muže, který nade vše miloval svou ženu Deboru a své čtyři děti, jako otec byl vždy laskavý a starostlivý. Dobráckou postavu Mendela Singera rozehrává hlavně v gestech. Jeho výkon dostává barvitosti a vnitřní složitosti až v druhé části. Herec užívá dále mimiku a hlasovou intonaci, se kterou přeskakuje od sytého hlasového zabarvení až ke zkroušeně tlumenému projevu. Pohyb po jevišti není markantní, herec převážně sedí či postává na jednom místě. Při pokusu o shrnutí můžeme říci, že Norbert Lichý v roli Mendela Singera vytvořil přirozenou a přitom výraznou postavu pomocí úsporných prostředků a nenáročných fyzických aktivit.

7. Lakomec

Postavu Harpagona, kterou například v Národním divadle v Praze hrál Stanislav Neumann, František Filipovský, či Boris Rösner, ztvárnil v „*Nebeské sezoně*“ 2008/2009 Divadla Petra Bezruče Norbert Lichý. Zpracování hry francouzského autora Molièra mělo v režii Zdeňka Duška premiéru 28. listopadu 2008 a je pro diváckou oblibu na repertoáru divadla stále.

Lakomec je drama jedné rodiny s bohatým, ale skrblivým otcem. Řadíme ho k žánru charakterové komedie, pro níž je typické, že v centru pozornosti stojí jeden význačný dramatický charakter, který se stává typem. Obvykle bývá podle charakteru postavy pojmenována i celá hra (*Lakomec, Potřeštěnec, Zdravý nemocný apod.*)⁴¹ a povaha hlavního představitele je tedy pro hru klíčová. Ostatní postavy, dramatická situace i zápletka slouží hlavně k předvedení tohoto charakteru. Charakter Lakomce, jakožto jedné z nejsložitějších dramatických osob Molièrových děl lze pojmout jednak komicky (tak ji viděl například režisér Jean Vilar), jednak tragicky (Johann Wolfgang Goethe).⁴² V režii Zdeňka Duška je vyznění inscenace komické a Norbert Lichý onu komiku svým osobitým hereckým podáním a improvizací dokonale dotváří. Veškeré monology či dialogy pronáší sebejistě

⁴¹ LJUBKOVÁ, Marta, MOLIERE. *Lakomec*. Inscenace Divadla Petra Bezruče, program k premiéře dne 28. listopadu 2008.

⁴² Tamtéž.

s humorem, nadsázkou i dávkou ironie. „Všemu na jevišti dominuje postava Harpagona v podání Norberta Lichého. Jeho výkony tradičně patří k tomu nejlepšímu, co lze u Bezručů vidět. I v této inscenaci tomu není jinak.“⁴³

Molièrova inscenace byla v Divadle Petra Bezruče uvedena v nejnovějším překladu Vladimíra Mikeše a ačkoliv je v dramaturgickém zpracování patrný posun textu do současnosti, hlavní typovou postavou Lakomce zůstává bohatý a skrblivý Harpagon, který je na svých penězích závislý a rád půjčuje na vysoký úrok. Již při příchodu na scénu demonstruje svou neřest. Ze strachu před zloději neváhá všechny své peníze zakopat pod zem. Svého syna Cleanta (Tomáš Dastlík) a dceru Elise (Sylvie Krupanská) omezuje natolik, že jsou nuceni si peníze půjčovat u cizích. Cleantes miluje chudou dívku Marianu (Tereza Vilišová) a plánuje si ji vzít i přesto, že jeho otec vidí mladou ženu jako svou vlastní nevěstu a syna chce oženit s bohatou vdovou. Harpagonova dcera je zamilovaná do otcova správce Valéra (Lukáš Melník). Také s ní má otec jiné záměry a plánuje ji provdat za bohatého postaršího muže Anselma. Harpagonovou pomocnicí a osobní „dohazovačkou“ při hledání manželských protějšků je Frosine (Kateřina Krejčí). Jednoho dne nalezne Cleantův sluha La Fleche (Ondřej Brett) zakopanou truhlu s penězi a schová ji. Harpagon je ze ztráty zoufalý, všechno a všechny prohledává. Cleantes otci navrhuje, že mu truhlu

⁴³ VRCHOVSKÝ, Ladislav. Lakomec u Bezručů je efektní představení. *Moravskoslezský deník*, 12. 4. 2008, s. 22.

vrátí, ale jen tehdy, dostane-li za ženu Marianu. Harpagon nakonec se sňatkem souhlasí. Pomohlo tomu také zjištění, že Mariana a Valér jsou vlastně ztracenými dětmi bohatého Anselma a že případná svatba nebude Harpagona nic stát.

Původní hra *Lakomec* se odehrává během jednoho dne v blíže nespecifikované době. V Divadle Petra Bezruče ji autoři celkově posunuli do současnosti. Aktualizační posun v sobě nese rozporuplnost předlohy textu a doplněných replik i jednání na scéně. Vyvozujeme tak z některých náznaků a narážek, které jsou pronášeny v monologích, např. o úvěrové společnosti Provident či o televizním pořadu Zahrada je hra, což zřetelně odkazuje k dnešním reklamám. Ze jmenování různých městských částí, které chce dát Harpagon prohledat, soudíme, že je inscenace z Paříže přesunuta do Ostravy. Jak dokládají některé recenze, efektnost není zcela v duchu původního autorova záměru představujícího charakterovou komedii. Na scéně Jana Štěpánka dominuje zadní stěna ve tvaru malého domku s trojími dveřmi, střechou a komínem. Aktualizační posun do současnosti kromě replik dále dotváří zavěšená zrcadlová disco koule a „veteš“ (váhy, žebřík, starý televizor či sousoší pasoucích se jelenů) symbolizující Harpagonovo přehnané lpění na majetku a nekontrolovatelnou touhu jej hromadit. V centru jeviště je umístěna starší dvojmístná pohovka, na které Lichý sedí téměř po celou dobu představení. Pohovka zde symbolizuje nehybnost v názorech i postojích autoritativního otce. Poskytuje ironickému Harpagonovi

bezpečné zázemí, ve kterém se cítí sebejistě a odkud kontroluje veškeré dění v domě, ve kterém odmítá jakékoliv proměny, byť třeba jen názorové. Kostýmy navržené Evou Jiříkovskou působí originálně a do značné míry moderně, jsou doplněny o různá řasení našitá na šatech, či připevněná místo kravaty. Lichý jako Harpagon má oblečenou hnědou košili s vestou a oranžovými kalhotami. V průběhu představení je jeho kostým doplněn bačkorami, takzvanými „důchodkami“, vycházkovými holemi a brýlemi se silnými skly. Zmíněné rekvizity mají podtrhnout „kmetský“ věk postavy, ale již při příchodu na scénu je jasně patrná ironie a nadsázka, s jakou má Harpagon vyznít. *„V Duškově pojetí Lakomce převažují vnější znaky. Divák se směje pohybům, intonacím, gestům, což je sice v pořádku, ale samotná tato vnější stránka se mnohdy stává obsahem, a skutečný obsah, zesměšnění a tragika lakomství a lásky k penězům, se dostává na druhou kolej. Geniálně napsané Molièrovovy postavy jsou zde spíše figurkami, charaktery postav jsou spíše ilustrovány, než vytvořeny herci a uvedeny na scéně do vzájemných konfliktů.“⁴⁴* Hravost a nadnesenost mířící až ke karikatuře je vyjádřena i líčením. Vnější podoba postavy je naddimenzovaná, herec má obličej nabarvený na bílo, což dává vyniknout Lichého pohybu očí i úst. Důraz na svá slova klade široce rozevřenými koutky. Této vnějškové nadsázky si všimneme také při hádce Harpagona s Cleantem. Ke zdůraznění slov a dokreslení situace používá gesta. S nesnesitelným křikem

⁴⁴ Tamtéž.

lomí rukama nad tím, že se mu ztratila truhla s penězi, a že všechno nechá prohledat. V této pasáži si můžeme povšimnout, že má herec při bědování do široka otevřená ústa, zřetelně artikuluje a výrazně gestikuluje. Po celou dobu inscenace je u Lichého projevu důležitá jemná mimika, která dotváří konkrétní dramatickou situaci. V klíčové pasáži, ve které Harpagon hovoří se svým multisluhou Jacquem o ztrátě peněz, vyčteme z Lichého pohybu úst a tváře zlost z krádeže i strach z pomluv. Protivně ironickým úsměvem představuje rozpaky nad chováním sluhy, který mu vytýká jeho lakotu. K celkovému vyznění situace bezprostředně přispívá i Lichého řeč - příkazy vyslovuje důrazně, odlehčující fráze pronáší s nadsázkou, či s křikem a zvilou urputností vyčítá. *„Norbert Lichý nepodává Harpagona jako vyčpělou, dávno zastaralou postavu, jež je pouhým nositelem konstantního charakteru, ale hraje ho jako někdy nesnesitelného, jindy politováníhodného stárnoucího muže, který si především neví rady sám se sebou. Harpagonův nejslavnější monolog se v Lichého interpretaci proměňuje v nepatetickou důvěryhodnou lamentaci nad ztrátou peněz i iluzí.“*⁴⁵

Norbert Lichý vytvořil Harpagona sebejistého a tvrdošíjného. Autoritativnost, nesnesitelnost a neústupnost postavy dává herec najevo sarkastickým tónem i zabarvením hlasu, ze kterého spolu s přehnanou karikaturní mimikou

⁴⁵ SATKOVÁ, Naďa. 2009. Ostravský Lakomec v Divadle Petra Bezruče. [online]. Nekultura.cz [citováno 31. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.nekultura.cz/divadlo-serial-mimoprazsky-rozcestnik/ostravsky-lakomec-v-divadle-petra-bezruce.html>>

vyčteme i zoufalství a beznaděj ze ztráty peněz. Kromě gest a hlasu byla hercova hra očí již od počátku výrazným prostředkem jeho bílé tváře, při ztrátě truhly se v očích kmitl úlek, který herec v zápětí proměnil ve směs rozpaků a strachu. Norbert Lichý předvedl živý obraz Molièrova Lakomce a svým hereckým ztvárněním představil hrabivého a po majetku prahnoucího otce hravě a s karikaturní nadsázkou.

8. Rodinná slavnost

V inscenaci *Rodinná slavnost*, pojednávající o ostrých vztazích, drsných poměrech a pokřivené historii jednoho dánského rodu, byl Norbert Lichý obsazen do role hlavy rodiny. Divadlo Petra Bezruče zařadilo *Rodinnou slavnost* jako třetí inscenaci „*Ostré sezony*“ 2010/2011 a premiéra proběhla 21. ledna 2011.

Režisér Martin Františák děj charakterizoval jako nesnesitelně divokou oslavu, při níž explodují nejtemnější vztahy mezi otcem a jeho dětmi. S důrazem na skandinávské reálie filmové předlohy připodobňuje nastolení dávných křivd k severáku „fičícímu“ starými škvírami v oknech, které je všechny s třeskotem střepein vyrazí. „*U Bezručů opět bez kompromisů. Otec miluje děti až do jejich hrobů. Led je ostrý a bez obalu, led nelze objímat déle než pět minut. Pravda, vášeň, pud, bolest, láska, zoufalství, vražda, drama...*“⁴⁶ Předlohou k inscenaci se stal dánsko-švédský snímek z roku 1998, který má charakter psychologicko-společenského dramatu nastolujícího téma pokřivených rodinných vztahů. Film *Rodinná oslava* byl natočen podle zásad manifestu Dogma 95 autorské dvojice Thomase Vintenberga a Larse von Triera, který byl poprvé uveden v roce 1995 na pařížském sympoziu ke stému výročí kinematografie.

⁴⁶ Divadlo Petra Bezruče. 2011. Rodinná slavnost [online]. [citováno 3. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.bezrucic.cz/hra/rodinna-slavnost/>>

Větší pozornosti se snímku dostalo až na filmovém festivalu v Cannes, kde vyhrál Cenu poroty. Film označený jako Dogma č. 1 vynikal nejen tématem, ale také svébytným pojetím manifestu, v němž autoři vyžadovali, aby se natáčelo v exteriéru a užívalo pouze rekvizit, které se v prostoru přirozeně vyskytují. Zvuk se směl nahrávat jen přímo na místě, bez pozdějších dotáček, takže i hudba mohla být použita pouze v těch místech, kdy vyplývala ze scény samotné apod.⁴⁷

Také inscenátoři Divadla Petra Bezruče některé z těchto zásad dodržují. Stejně jako ve filmovém zpracování je i na jevišti kladen důraz zejména na herecké provedení, živou hudbu (herci sami zpívají) a přítomnost pouze nejn nutnějších rekvizit. Rodinná slavnost byla v roce 2011 oceněna jako nejlepší inscenace na festivalu OST-RA-VAR a Norbert Lichý byl za hlavní roli jubilanta otce Helgeho v témže roce nominován na Cenu Alfréda Radoka za nejlepší mužský herecký výkon. Redakcí Divadelních novin byl Lichý označen osobností měsíce s odůvodněním, že *„razantní analýze rodinných vztahů a dlouholetých traumat v herecké inscenaci Martina Františáka vévodí výkon Norberta Lichého v roli otce zneužívajícího v minulosti své děti. Lichý je herecky suverénní. Úlisně odtažitý, nepředvídatelný, temný a neoblomný. Především díky němu je ostravská inscenace strindbergovsky krutou, syrovou cestou za hranice vědomí,*

⁴⁷ BORDWELL, David, THOMPSON, Kristin. Dějiny filmu. 1. vyd. Praha : Akademie múzických umění a Nakladatelství Lidové noviny. 741 s. ISBN 978-80-7106-898-3.

tancem smrti a bolesti z poznání skutečnosti. Skutečnosti temnější než noc."⁴⁸

Děj inscenace začíná příjezdem příbuzných na oslavu šedesátin otce Helgeho (Norbert Lichý). Jednotliví členové rodiny se po letech scházejí a divákům je postupně představována minulost rodiny. Časově se oslava odehrává během jednoho odpoledne a následujícího rána. Při postupném seznamování s postavami se představí jednotlivé charaktery i životní příběhy rodičů - Helgeho a jeho oddané ženy Elsy (Kateřina Krejčí). Poznáváme mladý manželský pár plný rozporů, který tvoří jejich syn Michael (Dušan Urban) a Mette (Sylvie Krupanská). Z rozhovoru Christiana se sestrou Helenou (Tereza Vilišová) se dozvídáme, že sourozenci měli ještě jednu sestru, a to Christianovo dvojče Lindu, která v tomto domě před časem spáchala sebevraždu. V průběhu oslavy je postupně odhalována příčina nešťastné události, a to sexuální zneužívání dvojčat Christiana a Lindy. V dětství je znásilňoval jejich vlastní otec a matka o všem pravděpodobně věděla. Zhruba v polovině oslavy přijíždí i Helenin černošský přítel Gbatokai (Jiří Tomášek j.h.). Svou rasovou příslušností vyvolá vlnu narážek a nevhodných písní iniciovaných Michaelem a podporovaných zejména obřadníkem Helmutem (Tomáš Dastlík) a strýčkem Leifem (Michal Weber).

Scéna Jana Štěpánka je jednoduchá, účelně vyřešená a po celou dobu představení se nemění. Jsou na ní rozmístěny

⁴⁸ Divadelní noviny. 2011. *Osobnost měsíce – Norbert Lichý* [online]. [citováno 3. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.divadelni-noviny.cz/norbert-lichy>>

pouze nejnужnější rekvizity k dotváření děje, prostor je využit maximálně a je členěn na několik částí. Úvodní vítání hostů probíhá v části před oponou. Po jejím odhrnutí se ukáže část jeviště s prostřeným stolem a židlemi. Za stolem je vyvýšené podium sloužící pro pronášení proslovů, hudební produkci či příchod a odchod některých návštěvníků. Využito je i bočního výklenku, který je umístěn na pravé straně jeviště a tvoří koupelnu jednoho z pokojů. Funkčně slouží i prostor mezi pódiem a první řadou diváků, ve kterém se odehrávají například soukromé hádky mezi členy rodiny. Tento prostor představuje ložnici, kuchyň apod. Jednotlivé části jeviště představují různé místnosti rodinného sídla a jsou propojovány nebo naopak oddělovány změnou svícení.

Stejně jako scéna jsou i kostýmy Marka Cpina v duchu naprosté věrohodnosti a jsou laděny do černé barvy. Jediným, kdo má hnědý oblek, je Gbatokai, jeho šaty jej od ostatních odlišují stejně jako barva pleti. Helge má na nohou hnědé „lakýrky“, jejichž barevná nesladěnost symbolicky odkazuje na poznamenanou osobnost. Všechny ženy jsou oblečeny do slušivých šatů nebo kostýmku, pouze Elsa má na sobě přešitý, opaskem sešněrovaný kabát. Kostým zakrývá ženské přednosti a ona tak působí neurčitě, bez temperamentu a přesvědčení. Stejně nevyhraněné je její svědomí i schopnost vlastního úsudku nebo obrany, což poznáváme při postupném rozuzlování příběhu. Jako ve filmovém zpracování je i na jevišti kladen důraz zejména na herecké provedení. Mimořádné

výkony jsou spolu s psychologickým vykreslením charakterů představeny do nejmenšího detailu. Například matka působí zpočátku jako oddaná a milující manželka, která svého muže podporuje za všech okolností. Dokazuje mu to svým jednáním a vždy stojí po Helgeho boku. Manželská harmonie se až pod tíhou situace mění a Elsa se v závěru přiklání na stranu dětí. Helge nakonec odchází sám a ona zůstává v kruhu rodinném. Zcela vyrovnaně se v prvních momentech tváří Helena, z psychické harmonie ji vyvádí až pokoj, který jí byl v rodném sídle přidělen. Jedná se o ložnici, ve které jejich sestra spáchala sebevraždu. Právě Helena svou pátravostí nalezne dopis, který tam Linda před sebevraždou uložila. Snaží se vyrovnat se situací po svém, ale později shledá, že je nejvyšší čas bratrovo jednání směřující k prozrazení pravdy o mnohaletém sexuálním zneužívání podpořit. Přečtením dopisu se Linda snaží rodině dokázat, že Christian tím bláznem a psychopatem není. Odlehčující postavou v ději je mírně pomatený dědeček (Jiří Volkmer j.h.), který si nepamatuje jména, ale zato vypráví historky z Helgeho dětství. Dědeček svého syna neopouští, ani když vyjde celá pravda najevo. Z postav patřících k personálu stojí za povšimnutí především strojený německý obřadník Helmut, který o Helgem hovoří s úctou i respektem a nazývá jej otcem. Helmut se za všech okolností snaží postarat o hladký chod oslav a veškeré vypjaté situace zlehčuje. Později i na něj doléhá tíživost situace a jeho postoj vůči oslavenci se mění.

Helge je zdánlivě ideálním mužem. Stal se úspěšným hoteliérem, se ženou Elsou je celý život a mají několik dospělých dětí. O minulosti rodiny se dozvídáme postupně a útržkovitě až do chvíle, kdy je Helge Christianem přímo konfrontován se svými skutky i jejich následky. Otec je obviněním postaven do situace, ve které má přiznat, že je pedofilem, který svým dětem po léta ubližoval. Je nucen přijmout zodpovědnost za sebevraždu dcery Lindy i špatný psychický stav Christiana.

Zaměříme-li se blíže na druhý výstup Norberta Lichého, kdy ještě nikdo netuší, jaké obvinění padne a co je skutečně oslavenec za člověka, pozorujeme zdánlivě harmonické setkání několika členů rodiny. Vidíme přicházet Norberta Lichého, který za zvuku zvonů a odhrnutí opony schází z malého jeviště s herečkou Kateřinou Krejčí. Herec se mile usmívá na všechny strany a upravuje si manžetové knoflíčky, což vypovídá o mírných rozpacích postavy i o její snaze o perfektní vzhled a přátelské vystupování. Pohledem do hlediště herec navazuje kontakt s divákem a snaží se tím vzbudit důvěru v postavu. Po chvíli Lichý jako Helge přistupuje před syna, který mu přeje vše nejlepší. Jedná se sice o první setkání Christiana s Helgem, ale je z něj patrná mírná odtažitost a napětí, které mezi nimi je. Vidíme, že postavy, ačkoliv spolu vedou dialog, od sebe stojí několik metrů. Norbert Lichý mluví rázně a zřetelně, čímž vyjadřuje postoj silné osobnosti otce, který svou sebejistotou vzbuzuje respekt. Při rozhovoru o tom, jak se Christianovi v životě daří, se herec coby Helge tváří hrdě a s úsměvem

na rtech Christiana chválí. Celkově se však nervózně pohupuje a odlehčuje situaci žertováním, až při slovech o Lindě nasazuje zkroušený výraz. V průběhu děje zjišťujeme, že Helgeho jednání je za všech okolností promyšlené, ať se ocitne v jakékoliv situaci. Vždy svými dotazy, připomínkami a celkovým projevem sleduje něco hlubšího. Norbert Lichý používá minimum pohybu – převážně přešlapuje na jednom místě a mírně gestikuluje. Pouze v některých chvílích rozhazuje rukama kolem sebe, klepe si prsty na čelo, či jimi poťukává o skleničku. Dává nám tím najevo nervozitu postavy, která se necítí přirozeně. Stejně jako gesta je důležitá i mimika herce. Například když Helge při rozhovoru se synem souhlasně kýve hlavou, herec při tom mírně špulí rty, poté svráští čelo a prohlíží si postavu Christiana od hlavy až k patě. Z hercovy hry očí je patrný povýšený pohled, který opět patří k celkové stylizaci odtažitého postoje Helgeho k synovi.

První klíčový moment nastává při třetím výstupu Lichého, který začíná opět za zvuku slavnostní hudby. Odhrnuje se závěs malého jeviště a za ním stojí otec s matkou. Při písni „*Tatínek má dnes narozeniny*“ se herec projevuje zdánlivě spokojeně a s pyšně rozpačitým výrazem se směje na tleskající publikum. Postavu díky gestům dojetí zobrazuje přístupně, aby si ji diváci oblíbili. Obřadník přichází k Helgemu a nazývá ho svým přítelem a dánským otcem. Ten se tváří hrdě a s jistou nedočkavostí pohybuje rty a laskavě plácá Helmuta po rameni. Disproporčnost výrazu a herecké akce Norberta Lichého

zdůrazňuje rozpaky, které slova chvály vyvolávají. To, co herec dělá, vyjadřuje emoce, které má postava vzbuzovat nejen u členů rodiny, ale i u diváků. Při Helgeho uvítací řeči se Lichý otáčí do hlediště a pohledem na diváky navozuje kontakt. Při děkování za gratulace je z hercova tónu v hlase patrný nadhled a sebekontrola. Upřímně promlouvá k divákům, stojí na místě, gestikuluje, ukazuje na hosty či si rukou mírně přejíždí po saku a při svém důrazném proslovu hrdě pohlíží do publika. Takto znovu umocňuje představení postavy v tom nejlepším vyznění jako perfektního otce rodiny. Všichni po chvíli usedají ke stolu, po polévce přichází Christian s přípitkem. Tento moment je v poklidném chodu oslav prvním náznakem možného zlomu. Syn otci dává na výběr ze dvou řečí. Helge se při tom tváří překvapeně a s úsměvem na rtech si volí zelenou obálku. Z hercovy mimiky vyčteme svrchovanost a sebejistotu z pocitu ovládnutí situace. Christian svou řeč nazval řečí pravdy, jelikož je přesvědčen o správnosti svého rozhodnutí odhalit veřejně pravou otcovu povahu. Lichého výraz ve tváři vypovídá, že má Helge vše pod kontrolou a ze svého postoje jen tak nepoleví. Christian říká, že nebezpečným pro něj a jeho sestru bylo to, když se tatínek šel koupat. Směsici očekávání, rozpaků, zlosti, popuzenosti i provinění vyjadřuje Lichý kamennou tváří s pohrdavě povýšeným pohledem, který místy přechází v těkavé pohyby očí po spolustolovnicích. Po projevu herec s předstíranou sebejistotou v hlase i mimice tváře promlouvá

důrazně, čímž jen podtrhuje tvrdošijnost autoritativní osobnosti otce Helgeho.

V pořadí až devátý výstup je teprve zlomovým výstupem a Lichého postava je nucena ukázat skutečnou tvář. Po tanci se hosté přesunuli do vyklizeného prostoru velkého jeviště a usedají na deky. Helge s Elsou sedí v centru, pikniková atmosféra navozuje snahu o uvolnění a odlehčení. V této dramatické situaci Lichý hraje postavu vyrovnaně a uvolněně. V jeho výrazu můžeme zpozorovat únavu i stále přítomnou odtažitost či nadhled. Slova se ujímá obřadník a po něm Helena, která předčítá dopis své zesulé sestry. Postupně nastupující nervozitu z neodvratného přiznání podává Lichý těžkým dechem a nervózním třením kolene. Veselý oslavující pohled je najednou plný zamyšlení a očekávání. Ve vzduchu je cítit dusivá atmosféra pravdy. Helena čte o tom, jak se její sestře začalo zdát o otci, což ji zdeptanou přivedlo k sebevraždě. Po chvíli si Lichý coby Helge bere do ruky jednu z částí dopisu a se sarkastickým tónem v hlase říká, že to byl moc hezký dopis. Postavu i nadále hraje neoblomně a nadneseně, snaží se ovládnout situaci ve svůj prospěch. Při volání o víno oslavencově žádosti nikdo nevyhoví. Rozpaky ze vzniklé situace Lichý zobrazuje změnou výrazu tváře, která se z optimistické mění v nervózně chladnou. Stále hlasitěji opakuje, že chce portské, přičemž klade důraz na všechna slova stejně a nervozitu podtrhuje mnutím rukou. Už nebude zřejmě možné dále zapírat a pravda musí vyjít najevo. Je to poprvé, kdy panovačnému Helgemu někdo odporuje. Herec prudce

vstává či energicky křičí, stylizovaná noblesa postavy jde stranou. Herec se zuřivým výrazem a zdůrazněnou dikcí pronáší Helgeho repliky, v nichž označuje své děti za „přitroublé“, což je poslední manipulativní krok, ve kterém se snaží shodit vinu na ně s odůvodněním, že za nic jiného ani nestály. Lichého tvář je stále suverénní, jako by jeho postava neměla cítit ani trochu výčitek. S vyrovnaným postojem těla a rázným krokem odchází. Tímto jednáním dává herec najevo, že Helge je o správnosti svého chování vůči dětem stále přesvědčen a pravdu i obvinění si nepřipouští.

V porovnání s výkonem filmového představitele Hennigenem Moritzenem je herectví Norberta Lichého mnohem věrohodnější. Lichý ve vypjatých momentech hraje nejvíce hlasem, mimikou obličeje a gesty. Jeho chování je umírněné a vše celkově odpovídá stylizaci strojené noblesy. *Norbert Lichý je samozřejmě robustním otcem, pouhá jeho existence na jevišti je diváckým zážitkem - jako vždy.*⁴⁹ Svým vyrovnaným projevem dokáže navodit jak příjemnou atmosféru, tak zcela syrově sdělit nepříjemnou pravdu. V tomto případě jeho jednání odpovídá charakteru a sebekontrolě postavy i okolnostem příslušné situace. Osobité suverénní podání vytváří uvěřitelný obraz člověka, jakým postava egocentrického a panovačného otce je. Jistým emočním vrcholem v celé inscenaci je moment, kdy otec na dotazy svých dětí "proč jsi nám to všechno dělal?" odpoví bez

⁴⁹ VARYŠ, Vojtěch. *Když je fotr opravdu lotr*. [online] Týden. [22. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/kdyz-je-fotr-opravdu-lotr_192406.html>

skrupulí a s nekompromisním výrazem ve tváři *"Nic lepšího jste si nezasloužily."* Jedná se o model, kdy je otec, přestože své děti sexuálně zneužíval a psychicky týral, pro své potomky přeci jenom tatínkem, kterému se chtějí za všech okolností zavděčit a od kterého očekávají lásku. *„Model, kdy i v takové chvíli otec do dětí tvrdě šije, jako by otevíral nové vyústění příběhu. Nakonec se však omluví a v nenávisti ostatních odchází do ústraní.”*⁵⁰

Po úvodních scénách mohla postava otce působit dojmem morálně silného jedince, který byl křivě obviněn vyšinutým a psychicky nevyrovnaným synem. Po zlomové scéně s Christianem vyplývá, že otec je bezcharakterní člověk, kterého jeho rodina zavrhne. Inscenace je jednou z nejlepších a herecky nejnáročnějších za několik posledních sezon. Divákovi nabídla mnohohvrstevnatý tvar s nadčasovým tématem rodinných vztahů, v němž Lichý svým hereckým výkonem umocnil aktuálnost vyznění této problematiky.

⁵⁰ Tamtéž.

9. Závěr

V diplomové práci jsem se věnovala osobnosti herce Norberta Lichého a jeho rolím otců, které ztvárnil v Divadle Petra Bezruče. Cílem bylo najít a popsat stěžejní výrazové prostředky, které propůjčují projevu Norberta Lichého svébytnost a jedinečnost, nutné bylo popsat hercovy specifické vyjadřovací prostředky a dokázat, že právě jeho herectví je ojedinělé.

Na základě poznatků, které jsem během své práce o Norbertu Lichém načerpala, je možno stanovit typické rysy jeho projevu. Podle mého názoru je pro Norberta Lichého příznačná sebekázeň a věcnost, pomocí kterých podává plastický a živý obraz svých postav. Herec dokáže i zdánlivě laskavého a dobrosrdečného muže představit hořce útočným tónem. Se vší suverenitou ve tváři a s vážností v hlase předstírají hercovy postavy to, čím ve skutečnosti vůbec nejsou. Norbert Lichý při vytváření rolí vždy od samého začátku ví, co jeho postava chce a čeho má během inscenace dosáhnout. Při bližším pozorování Lichého vyjadřovacích prostředků je zřetelné užívání úsporného pohybu s minimem gest, které na diváka působí civilním a zcela přirozeným dojmem. Lichého laskavý i vřelý Mendel je stejně uvěřitelným jako sarkastický a zatrpklý Harpagon či úděsně mrazivý Helge. Herec ve své práci často využívá kontaktu s publikem, kdy navazuje přímé a jednoznačné

vztahy s diváky. Svým pohledem dává najevo, že ví o jejich přítomnosti. Někdy tak činí proto, aby diváka pobavil, jindy aby se mu jeho postava zalíbila. O Norbertu Lichém můžeme říci, že hraje i v momentech, kdy je v textu určitá pauza, během které se nic neděje. Divák přesto postavu stále vnímá, i když není v centru dění. Herec používá výrazových pohybů rukou, které doplňují nebo do jisté míry i někdy nahrazují jeho slovní projev. Aniž by zvýšil hlas, dovede prosytit ovzduší vnitřním napětím, s jakým ztělesnil například otce Helgeho v *Rodinné slavnosti*, ve které i pouhý příchod na jeviště působil jako událost. Lichého výkon je nejen přesvědčivý, ale také celistvý a domyšlený. Celkově mohou postavy působit zdánlivě všedně a tuctově, ale herec z nich vždy vytvoří svým způsobem prosté a pravdivé osobnosti upoutávající pozornost. Práce s tónem a sytostí hlasu není u herce zanedbatelným prostředkem. Po gestikulaci a mimice je jedním ze stěžejních prostředků jeho tvorby. Například v *Lakomci* vytvořil herec sebejistého sarkastického otce, jehož cynický tón pronášený s komickou nadsázkou obratně vystihl podlézavý charakter postavy Harpagona. Celkový obraz postavy dotvořil bíle namalovaný obličej, na kterém vynikla hercova dikce a pohyb očí. Lichý tak ztvárnil Harpagona, který připomínal osobitý herecký styl němých filmových grotesek. V *Jobovi* přistupoval herec před diváky coby dobrácký a láskyplný Mendel Singer. Lichého výkon v této inscenaci nabývá na barvitosti až v druhé části, ve které vytvořil vnitřně složitou postavu otce zkroušeného osudem. Z mého

pohledu vyhrocené situace neváhal herec naplnit beznadějným křikem a pláčem, kterými tak interpretoval emoční svět postavy. Ve vyrovnaných momentech používal civilní umírněný projev, který kontrastoval s dramaticky vypjatými situacemi naplněnými prudkými emocemi.

Předkládaná bakalářská práce je jedním z prvních pokusů popsat a detailněji přiblížit herectví Norberta Lichého. Je dílčím příspěvkem k postihnutí jeho hereckého stylu na základě vybraných postav otců, a proto může být v budoucnu využita jako jeden z dílčích podkladů pro sledování jeho uměleckého vývoje, a to nejen v kontextu Divadla Petra Bezruče.

10. Zdroje

10. 1. Literatura

BORDWELL, David, THOMPSON, Kristin. *Dějiny filmu*. 1. vyd. Praha : Akademie múzických umění a Nakladatelství Lidové noviny. 827 s. ISBN 978-80-7106-898-3.

BROCKETT, Oskar G. *Dějiny divadla*. 1. vyd. Praha : NLN, Divadelní ústav, 2008. 948 s. ISBN 80-7008-096-5.

DONNELLAN, Declan. *Herec a jeho cíl*. Praha: Brkola, 2007. 247 s. ISBN 978-80-903842-1-7.

HYVNAR, Jan. *O českém dramatickém herectví 20. století*. 1. vyd. Praha: KANT – Karel Kerlický, 2008. 319 s. ISBN 978-80-86970-63-9.

KOTTE, Andreas. *Divadelní věda*. 216 s. Praha: KANT, 2010. ISBN 978-80-7437-019-9.

LAZORČÁKOVÁ, Tatjana. *Divadelní mise Františka Čecha*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 329 s. ISBN 80-244-1473-2.

LAZORČÁKOVÁ, Tatjana, ROUBAL, Jan, ŠTEFANIDES, Jiří. Theatre in Ostrava: a Phenomenon of the Industrial Agglomeration.

Czech Theatre 20, 2004, č. 20, s. 3-16. ISSN 0862-9380.

MARTINEC, Václav. *Herecké techniky a zdroje herecké tvorby*. 1. vyd. Praha: Pražská scéna, 2003. 191 s. ISBN 978-80-86102-47-4.

MOLIÈRE. *Lakomec*. 1. vyd. Praha : ARTUR, 2008. 84 s. ISBN 978-80-87128-02-2.

PAVIS, Patrice. *Divadelní slovník*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 2003. 493 s. ISBN 80-7008-157-0.

PAVLOVSKÝ, Petr a kol. *Základní pojmy divadla*. 1. vyd. Praha : Libri, 2004. 352 s. ISBN 80-7277-194-9.

ROTH, Joseph. *Job – román prostého člověka*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 1991. 212 s. ISBN 80-7021-073-7.

SUCHÁNEK, Tomáš, SOBALOVÁ, Kateřina. *Almanach Divadla Petra Bezruče 1995-2005*. Ostrava: Divadlo Petra Bezruče, 2005. Neustránkováno.

ŠÍPEK, Jiří. *Psychologické souvislosti scénické tvorby*. 1. vyd. Praha: KANT – Karel Kerlický, 2010. 144 s. ISBN 978-80-7437-035-9.

VOSTRÝ, Jaroslav. *O hercích a herectví*. 1. vyd. Praha: Achát, 1998. 274 s. ISBN 80-902221-7-X.

VOSTRÝ, Jaroslav. *Předpoklady hereckého projevu*. 1. vyd. Praha: MŠMT, 1991. 143 s.

10. 2. Prameny

Archivní prameny

ČECH, František. *Rukopisné poznámky*. Pozůstalost Františka Čecha. Dokumentační centrum dramatických umění, Filozofická fakulta UP. Přír. č. 497, sign. R 541.

JUST, Vladimír. Ostrava jako divadelní fenomén – Poznámky k Ostravaru 2003. *Literární noviny* 14, 2003, č. 15, s. 12.

LJUBKOVÁ, Marta, MOLIÈRE. *Lakomec*. Inscenace Divadla Petra Bezruče, program k premiéře dne 28. listopadu 2008.

LJUBKOVÁ, Marta, ROTH, Joseph. *Job (Příběh prostého člověka)*. Inscenace Divadla Petra Bezruče, program k premiéře dne 10. října 2008.

MAŠKA, Petr, VINTENBERG, Thomas, RUKOV, Mogens. *Rodinná slavnost*. Inscenace Divadla Petra Bezruče, program k premiéře dne 21. ledna 2011.

Rozhovor s Norbertem Lichým. Pořízen autorkou práce dne 27. Února 2013 v Ostravě. Záznam uložen v osobním archivu autorky práce.

Rozpis rolí Norberta Lichého. Archiv Divadla loutek Ostrava.

Recenze

HONUS, Aleš. U Bezručů zahájí sezonu příběhem Job. *Právo*, 2008, 10. 10. 2008, s. 12.

JIROUŠEK, Martin. Job nabídne drama člověka. *Mladá fronta Dnes*, 2008, 10. 10. 2008, s. [C]5.

KŘÍŽ, Jiří P. Rodina není oázou klidu. *Právo*, 14. 1. 2005, s. 11.

MACHALICKÁ, Jana. Hamlet. *Lidové noviny*, 6. 3. 2000, s. 16.

SATKOVÁ, Naďa. 2009. *Ostravský Lakomec v Divadle Petra Bezruče*. [online]. Nekultura.cz [citováno 31. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://www.nekultura.cz/divadlo-serial-mimoprazsky-rozcestnik/ostravsky-lakomec-v-divadle-petra-bezruce.html/>>

URBANOVÁ, Alena. Ve Víru Hamletů. *Divadelní noviny* 9, 1999, č. 17, s. 2.

VARYŠ, Vojtěch. *Když je fotr opravdu lootr*. [online] Týden. [22. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/divadlo/kdyz-je-fotr-opravdu-lootr_192406.html>

VLASKUDIS, Dimitrios. 2007. *Divadlo Petra Bezruče připravilo premiéru Klimáčkova Hypermarketu*. [online] OstravaBlog, [cit. 25. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://ostravablog.cz/kultura/divadlo/divadlo-petra-bezruce-pripravilo-premieru-klimackova-hypermarketu/>>

VLASKUDIS, Dimitrios. 2004. *Chaos je sousedem boha – hutné drama o rozpadu jedné rodiny*. [online] OstravaBlog, [cit. 24. 3. 2013]. Dostupné z WWW: <<http://ostravablog.cz/kultura/divadlo/chaos-je-sousedem-boha-hutne-drama-o-rozpadu-jedne-rodiny/>>

VRCHOVSKÝ, Ladislav. Hypermarket u Bezručů vážně varuje. *Moravskoslezský deník*, 27. 1. 2007, s. 15.

VRCHOVSKÝ, Ladislav. Kultovní kníže Myškin chodí po jevišti Divadla Petra Bezruče. *Moravskoslezský deník*, 18. 2. 2003, s. 19.

VRCHOVSKÝ, Ladislav. Lakomec u Bezručů je efektní představení. *Moravskoslezský deník*, 12. 4. 2008, s. 22.

VRCHOVSKÝ, Ladislav. U Bezručů hřeje rozmarné léto v režii Ondřeje Spišáka. *Moravskoslezský deník*, 16. 1. 2002, s. 12.

Videozáznamy

LJUBKOVÁ, Marta, MOLIÈRE. *Lakomec*. Videozáznam inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě z roku 2008. 170 min. Nedatováno. Dokumentační centrum dramatických umění, Filozofická fakulta UP, sign. AK 188.

LJUBKOVÁ, Marta, ROTH, Joseph. *Job (Příběh prostého člověka)*. Videozáznam inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě z roku 2008. 160 min. Nedatováno. Dokumentační centrum dramatických umění, Filozofická fakulta UP, sig. AK 189.

MAŠKA, Petr, RUKOV, Mogens, VINTENBERG, Thomas. *Rodinná slavnost*. Videozáznam inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě z roku 2008. 110 min. Nedatováno. Archiv Divadla Petra Bezruče.

VINTENBERG, Thomas. *Rodinná oslava (Festen, 1998)*.

Internetové odkazy a databáze

Ceny Alfréda Radoka.

< <http://www.cenyradoka.cz/>>

Česká televize.

<<http://www.ceskatelevize.cz/>>

Československá filmová databáze.

<<http://www.csfd.cz/>>

DIVÁ BÁZE. Olomouc: Divadelní databáze.

<<http://www.divabaze.cz/>>

Divadelní noviny. 2011. *Osobnost měsíce – Norbert Lichý*

[online]. [citováno 3. 3. 2013]. Dostupné z WWW:

<<http://www.divadelni-noviny.cz/norbert-lichy>>

Divadelní ústav. Praha: Institut umění – Divadelní ústav.

< <http://www.idu.cz/cs/>>

Divadlo Petra Bezruče. 2011. Rodinná slavnost [online].

[citováno 3. 3. 2013]. Dostupné z WWW:

<<http://www.bezrucy.cz/hra/rodinna-slavnost/>>

Divadlo Aréna. Ostrava: Komorní scéna Aréna.

<<http://www.divadloarena.cz/>>

MENCLEROVÁ, Kateřina. 2009. *Joseph Roth – Job* [online].

Nekultura [citováno 30. 3. 2013]. Dostupné z WWW:

<<http://www.nekultura.cz/divadlo-serial-mimoprazsky-rozcestnik/joseph-roth-job-divadlo-petra-bezruce.html/>>

Moravské divadlo. Olomouc.

<<http://www.moravskedivadlo.cz/>>

Národní divadlo. Praha.

<<http://www.narodni-divadlo.cz/>>

NDM. Ostrava: Národní divadlo Moravskoslezské, příspěvková organizace města Ostravy.

<<http://www.ndm.cz/>>

Panáček v říši mluveného slova – stránky přátel rozhlasových her a mluveného slova vůbec.

<<http://mluveny.panacek.com/>>

11. Obrazová příloha

Obrazová příloha č. 1

Job (2008)

Fotografie z inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě

[<http://www.bezrucic.cz/>]

*Zdena Przebindová a Lukáš Melník, sedící Norbert Lichý, v pozadí
Lenka Szilasi*

Jan Vlas, Lukáš Melník, Norbert Lichý, v pozadí Lenka Szilasi

Lenka Szilasi, Jan Vlas, Lukáš Melník, Norbert Lichý

Obrazová příloha č. 2

Lakomec (2008)

Fotografie z inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě

[<http://www.bezruci.cz/>]

Norbert Lichý

Přemysl Bureš, Jan Vápeník, Norbert Lichý

Kateřina Krejčí, Norbert Lichý

Obrazová příloha č. 3

Rodinná slavnost (2011)

Fotografie z inscenace Divadla Petra Bezruče v Ostravě

[<http://www.bezrucic.cz/>]

Lukáš Melník, Tereza Vilišová, Michal Weber, Jiří Volkmer, Sylvie Krupanská, Dušan Urban, Tomáš Dastlík, Kateřina Krejčí, Přemysl Bureš, Marcela Čapková, Markéta Haroková, Norbert Lichý

Lukáš Melník, Tereza Vilišová, Michal Weber, Jiří Volkmer, Sylvie Krupanská, Dušan Urban, Kateřina Krejčí, Markéta Haroková, Norbert Lichý

Kateřina Krejčí, Norbert Lichý, Jiří Volkmer, Dušan Urban, Sylvie Krupanská, Tereza Vilišová, Jiří Tomášek, Lukáš Melník, Tomáš Dastlík

12. Anotace/ Abstract:

Jméno a příjmení autora / First name and surname of the author: Stanislava Hrušková

Instituce / Institution: Univerzita Palackého v Olomouci,
Filozofická fakulta,

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií / Palacký
University in Olomouc, Philosophical Faculty, Department of
Theatre, Film and Media Studies

Název bakalářské diplomové práce / The title of the bachelor thesis: Norbert Lichý - role otců v Divadle Petra Bezruče /
Norbert Lichy - the role of the father in the Petr Bezruc theatre

Vedoucí práce / The bachelor thesis supervisors: Doc. PhDr.
Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

Počet znaků / Number of the characters: 81 697

Počet příloh / The number of the attachments: 1

Počet titulů literatury / The number of the literature items: 16

Klíčová slova / Key words: / Norbert Lichý / herectví / herecké
prostředky / Divadlo Petra Bezruče / Job / Lakomec / Rodinná
slavnost /

Synopse / synopsis:

Bakalářská diplomová práce je věnována osobnosti herce Norberta Lichého a jeho rolím otců, které ztvárnil v Divadle Petra Bezruče v Ostravě. Z hercových rolí byly vybrány tři inscenace, které považujeme v jeho tvorbě posledních sezon za zásadní: *Job* (2008), *Lakomec* (2008) a *Rodinná slavnost*

(2011). Tyto byly blíže popsány a analyzovány. Cílem práce bylo vystihnout a charakterizovat stěžejní výrazové prostředky Norberta Lichého.

Following bachelor thesis is dedicated to the actor Norbert Lichy and his roles of fathers in the Petr Bezruc theatre in Ostrava. From his roles were selected three productions, which we consider in his production during the last seasons as basic: *Job* (2008), *Lakomec* (2008) and *Rodinna slavnost* (2011). These were more closely described and analysed. The purpose of this thesis was to describe and characterize the fundamental means of expressions of NL.